

Od Czarnolesia do Czarnego Lasu

czyli

O powstawaniu tożsamości lokalnej

Ewa Błońska, Tadeusz Jan Murzyn, Artur Obidziński

Od Czarnolesia do Czarnego Lasu

czyli

O powstawaniu tożsamości lokalnej

*Ewa Błońska, Tadeusz Jan Murzyn, Artur Obidziński
Czarny Las, 2020 r.*

Recenzja: dr Ilona Matysiak, dr Tomasz Herudziński

Redakcja: Ewa Błońska, Artur Obidziński

Korekta: Iwona Gościńska

Zdjęcia: Ewa Błońska, Katarzyna Cyrulska, Marcin Denis, Małgorzata Jackowicz, Marek Krajewski, Agnieszka Kulicka, Dariusz Kozłowski, Elżbieta Kubacka, Kamil Kubacki, Monika Kukielka, Krzysztof Kukielka, Sergiusz Łuczak, Maria Obidzińska, Artur Obidziński, Bogna Obidzińska, Joanna Pawlikowska, Monika Sadłos, Aleksandra Słoma, Paulina Sokołowska, Walter Styziński, Tomasz Żmigrodzki, oraz prywatne archiwa: Ewy Błońskiej, Jana Borysewicza, Bogusława Federa, Henryka Kokoszy, Agnieszki Kulickiej, Bożeny Miszczak-Evans, Tadeusza Jana Murzyna, Janusza Olejniczaka, Anny Rudzkiej, Andrzeja Sapiji, Ewy Szelałowskiej-Kalman, Tetyany Vysochanskiej, Urzędu Miejskiego w Grodzisku Mazowieckim.

Projekt okładki: Ewa Błońska, Joel Hauck

Zdjęcie na pierwszej stronie okładki: Łoś przy ul. Platanowej.

Fot. Joel Hauck, 2018 r.

Zdjęcie na ostatniej stronie okładki: Prawie ukończona budowa świetlicy.

Fot. Artur Obidziński, 2019 r.

Wydawca: Urząd Miejski w Grodzisku Mazowieckim,
ul. T. Kościuszki 32a, 05-825 Grodzisk Mazowiecki
email: urząd@grodzisk.pl www.grodzisk.pl
tel. +48 22 755 55 34, fax. +48 22 755 5327

Druk: Drukarnia Sieradzki

ISBN: 978-83-64209-06-2

Druk książki został sfinansowany ze środków

Gminy Grodzisk Mazowiecki

Żaden z fragmentów tej książki nie może być publikowany w jakiegokolwiek formie bez wcześniejszej pisemnej zgody Wydawcy. Dotyczy to także fotokopii i mikrofilmów oraz rozpowszechniania za pośrednictwem nośników elektronicznych.

*„Przyjechaliście tu jak do Ameryki.
Tworzycie nową rzeczywistość!”*

Grzegorz Benedykciński
Burmistrz Grodziska Mazowieckiego

Spis treści

Wprowadzenie – <i>Ewa Błońska</i>	9
Przyroda – <i>Artur Obidziński</i>	13
Zarys dziejów – <i>Tadeusz Jan Murzyn</i>	21
Teraźniejszość – <i>Ewa Błońska</i>	36
Znani mieszkańcy – <i>Ewa Błońska</i>	87
Perspektywy – <i>Ewa Błońska</i>	101
Bibliografia	111

Wprowadzenie

Dlaczego powstała ta publikacja? Odpowiedzi może być wiele. Pierwsza, bo nasza miejscowość i my – jej mieszkańcy – jesteśmy tego warci? Druga – bo udało się nam różne rzeczy osiągnąć i chcielibyśmy to pokazać innym? Kolejna – bo w roku 2018 przypadło 85 lat istnienia sołectwa Czarny Las, w 2019 roku – 20-lecie nadania mu statutu, co miało miejsce 27 stycznia 1999 r. Uchwałą nr 32/99 Rady Miejskiej w Grodzisku Mazowieckim, a w 2020 roku obchodzimy 170-lecie istnienia pierwszego osadnictwa na tym terenie?

Czarny Las jest wsią położoną na zachodnim obrzeżu województwa mazowieckiego, w południowej części gminy Grodzisk Mazowiecki, na pograniczu z gminami Jaktorów i Radziejowice. Na jednej z posesji zachował się nawet kamień geodezyjny, stanowiący granicę dawnego województwa warszawskiego i skierniewickiego. Obecnie Sołectwo zajmuje powierzchnię 176,68 hektarów, liczy ponad 300 domów i około 800 mieszkańców. Piękna lokalizacja Czarnego Lasu wśród pól i lasów, z dogodnym dojazdem do Warszawy i Łodzi oraz bliskość Grodziska Mazowieckiego, z jego infrastrukturą: przemysłową, handlową, usługową i kulturalną powoduje, że jest to miejsce wyjątkowe. Nie dziwi więc fakt, że budzi on coraz większe zainteresowanie ludzi szukających swego miejsca do życia.

Czarny Las dzisiaj to nie tylko piękne wille i urokliwe stare drewniane domki wkomponowane w istniejącą przyrodę. To nie tylko miejsce zamieszkania i odpoczynku po pracy. To tygiel kulturowy, w którym stapia się różnorodność jego mieszkańców, przybyłych z różnych stron Polski, z lokalną społecznością i gdzie urzeczywistnia się ich potencjał twórczy. Tu powstają kolejne ciekawe pomysły i realizowane są interesujące inicjatywy, z których mieszkańcy Czarnego Lasu mogą być dumni. Obecni mieszkańcy Czarnego Lasu przyjechali z różnych stron Polski i świata: od Szczecina po Roztocze, od Mazur po Bielsko-Białą, od USA poprzez Anglię, Holandię, Danię, Francję i Niemcy, Ukrainę, Chiny, po Koreę Północną. Gdy nowe style życia zetknęły się z tradycyjnymi, gdy jedni czerpią od drugich, te zwyczaje, których nie znali, powstaje nowa jakość. Tworzy się nowa społeczność, którą jesteśmy my – wszyscy obecni mieszkańcy Czarnego Lasu. Fenomen ten Burmistrz Grodziska Mazowieckiego pan Grzegorz Benedyckiński podczas uroczystości wmurowania kamienia węgielnego pod świetlicę w Czarnym

Lesie w październiku 2018 roku ujął następująco: „Przybyliście tu jak do Ameryki. Tworzycie nową rzeczywistość!”.

Nasi mieszkańcy zapraszają do Czarnego Lasu gości z całego świata. Przyjeżdżają artyści, dziennikarze, ludzie nauki, politycy, przedsiębiorcy. Chcielibyśmy, aby poza podziwianiem uroków przyrody i niebanalnej architektury, poza oddychaniem czystym powietrzem z dala od zgiełku dużego miasta i obszarów przemysłowych, mogli się oni zapoznać z historią i teraźniejszością tego jedyne w swoim rodzaju zakątka Mazowsza.

Oddajemy Państwu pierwszą książkę o naszej miejscowości. Tym co przez ostatnie 20 lat udało nam się – choć nie bez trudów – osiągnąć i co jeszcze planujemy zrobić, chcielibyśmy się podzielić z mieszkańcami innych miejscowości, aby stało się to inspiracją dla ich działań, do ulepszania ich życia, aby nabrali przekonania, że wystarczą dobre chęci, aby przy współpracy można było osiągnąć tak wiele, w tak krótkim czasie, przy tak niewielkich nakładach finansowych. Na pewno nie wszystko udało się w niej uchwycić. Mamy jednak nadzieję, że powstaną następne opracowania – pełniej i lepiej przedstawiające to, co zdarzyło się dotychczas i co dalej napisze życie.

Wszyscy staramy się dążyć do wspólnoty, bez względu na nasze pochodzenie, wiek, wykształcenie, status majątkowy czy piastowane stanowiska lub w której części Czarnego Lasu mieszkamy. Wszystkim nam zależy na uzmysłowieniu sobie czym jest dla nas, mieszkańców, Czarny Las – ta nasza mała ojczyzna, którą wybraliśmy zachwyceni jej urokiem. I po to w głównej mierze powstała ta publikacja.

W tym miejscu chciałabym serdecznie podziękować wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tego opracowania. Nie zdołam wymienić wszystkich, ale chciałabym wyrazić swoją wdzięczność tym, którzy mieli w tym największy udział, czyli Panu Grzegorzowi Benedykcińskiemu – Burmistrzowi Grodziska Mazowieckiego, który rzucił hasło „Nasze Wsie Naszą Dumą” i zachęcił sołtysów do napisania kilku słów o ich wsiach. Z tych paru słów powstał najpierw folder, który potem zaczął się rozrastać do wymiaru tej książki.

Dziękuję też zastępcy Burmistrza – Panu Piotrowi Galińskiemu, który zawsze życzliwie odnosił się do zamiaru powstania tej publikacji i dawał nadzieję na jej wydrukowanie. Podziękowania przekazuję też Panom:

Arturowi Obidzińskiemu, za napisanie rozdziału o przyrodzie, oraz Tadeuszowi Murzynowi, za gruntowne rozpoznanie historii naszej wsi i napisanie o niej obszernego rozdziału, a także Jerzemu Żmigrodzkiemu, mojemu najlepszemu sąsiadowi, za nieustający entuzjazm i przekonanie, że ta publikacja ma sens. Dziękuję ponadto wszystkim mieszkańcom Czarnego Lasu, którzy udostępnili mi swoje fotografie lub dokumenty bądź podzielili się wspomnieniami o wydarzeniach, które miały tu miejsce, a zwłaszcza Elżbiecie Klonowskiej – najaktywniejszej rodowitej mieszkance Czarnego Lasu – za wsparcie w odtworzeniu historii wsi, weryfikowaniu wielu faktów i nieustanną gotowość pomocy. Wreszcie, chciałabym również, a może przede wszystkim, podziękować mojemu partnerowi życiowemu – Stanisławowi Grzegorzowi Calowi, który natchnął mnie wiarą w powodzenie tego przedsięwzięcia i był jednocześnie najsurowszym krytykiem powstającego tekstu.

Ewa Błońska

Soltys Czarnego Lasu

Przyroda

Artur Obidziński

Wieś Czarny Las leży na południowym skraju równiny Łowicko-Błońskiej, będącej częścią Niziny Środkowomazowieckiej. Teren jest równinny, lekko opadający w kierunku północnym, o amplitudzie wysokości 14 m (118-132 m n.p.m.). Najwyżej położony punkt leży w sąsiedztwie wschodniej części ul. Choinowej, a najniższy w okolicy połączenia ulic Cisowej i Bukowej.

Podstawę geologiczną terenu tworzą polodowcowe gliny zwałowe przykryte piaskami wodnolodowcowymi lub piaskami stożków napływowych, a w dolinie strumienia – holocenijskimi piaskami humusowymi i namułami dolinowymi. Nieliczne, niewielkie obniżenia terenu wypełnione są przez holocenijskie torfy niskie¹. Na wysoczyznach z powierzchniowych piasków – głównie luźnych i słaboglinastych – wytworzyły się gleby bielcowe i brunatne. W obniżeniach terenu powstały gleby torfowe, murszowe i czarne ziemie². Wszystkie gleby w tym rejonie gminy należą do IV-VI klasy przydatności rolniczej³, stąd też rolnictwo w okolicy uległo niemal całkowitemu zanikowi.

Ostatni łan zboża w Czarnym Lesie na polu przy ul. Miłorzębu
(fot. M. Obidzińska ok. 2005 r.)

W zachodniej części wsi, wzdłuż ul. Cisowej, płynie ku północy nieduży strumień bez nazwy, nazywany niegdyś przez mieszkańców „strugą”. Jego źródła – coraz mniej obfite – znajdują się w lesie w pobliżu ulicy Kwitnącej Wiśni, a ujście do rzeki Pisi Gągolicy, już poza granicami Czarnego Lasu. Ponadto równoległe do ul. Miłorzębu biegnie niewielki ciek, obecnie wypełniony wodą tylko po wiosennych roztopach. W północno-zachodniej części wsi znajduje się duży, malowniczy zbiornik wodny utworzony na wcześniejszych moczarach w latach dziewięćdziesiątych XX wieku jako element osiedla „Eko Czarny Las”. Na kilku posesjach występują ponadto mniejsze stawy i oczka wodne, stanowiące lokalne ostoje różnorodności biologicznej.

Miejscowy klimat przynależy do regionu klimatycznego mazowiecko-podlaskiego i charakteryzuje się średnimi temperaturami lipca 18,8°C i stycznia -3,1°C. Średnia temperatura roczna wynosi 7,9°C. Roczne sumy opadów atmosferycznych osiągają około 525-550 mm. Pokrywa śnieżna przeciętnie zalega 43 dni. Okres wegetacyjny trwa około 215 dni⁴.

Roślinność naturalną terenu Czarnego Lasu stanowiły pierwotnie najprawdopodobniej bory mieszane i grądy na wyniesieniach oraz łągi jesionowo-olszowe i olsy porzeczkowe w obniżeniach terenu. Stąd zapewne od ciemnych drzewostanów olszowych pochodzi nazwa wsi – Czarny Las. Jak większość Mazowsza, teren ten był niewątpliwie wielokrotnie odlesiany. Ostatnie dobrze udokumentowane otwarcie krajobrazu i rozpoczęcie użytkowania rolniczego miało miejsce w połowie XIX wieku. Południowo-wschodnia wyniesiona i piaszczysta część Czarnego Lasu była użytkowana ornie, a obniżone i zabagnione części zachodnia i północna były użytkowane kośnie i pastwiskowo. Na wysoczyznach uprawiane były głównie żyto i ziemniaki, a lokalne obniżenia zajmowały łąki ostrożeńowe i trzęślicowe oraz pastwiska życicowe. Aktualną roślinność stanowią głównie porolne napiaskowe murawy szczytlichowe, stopniowo zarastane przez zapusty brzożowe, lub zabudowywane domami. W miejscach wyżej położonych występują też kilkudziesięcioletnie nasadzenia sosnowe, a w obniżeniach – ostatnie niewielkie płaty łąk wilgotnych zarastające olszynami.

¹ Szalewicz H. 1985. Szczegółowa mapa geologiczna Polski. Arkusz 558 - Grodzisk Mazowiecki. Skala 1 : 50 000. Państwowy Instytut Geologiczny. Warszawa.

² Szalewicz H. 1985. Szczegółowa mapa geologiczna Polski. Arkusz 558 - Grodzisk Mazowiecki. Skala 1 : 50 000. Państwowy Instytut Geologiczny. Warszawa.

³ Łazarewicz M. 1975. Mapa glebowo-rolnicza. Wieś Czarny Las. Skala 1:5000. Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Warszawie.

⁴ Fiszczuk-Wiktorowicz J. (red.), 2009. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grodzisk Mazowiecki. Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa. Warszawa. Mps. ss. 103.

Ostatnie płaty łąk ostrożeńowych we wschodniej części Czarnego Lasu
(fot. A. Obidziński ok. 2010 r.)

Teren wsi i najbliższej okolicy zamieszkuje ciągle wiele gatunków dzikich zwierząt. Ze ssaków występują tu dość licznie: sarna, dzik, lis, zając, wiewiórka, jeż, kret, ryjówki, nornice, myszy i nietoperze; sporadycznie widywane są: łось, borsuk, jenot, kuna, łasica. Z płazów najczęściej spotykamy tu żaby brunatne i zielone, ropuchy szarą i zieloną, rzekotkę oraz rzadziej grzebiuszkę i padalca; z gadów – jaszczurkę zwinkę i zaskrońca. Z ptaków występują tu stosunkowo licznie: jastrząb, myszołów, bocian biały, bażant, sówka, kukułka, zięba, pliszka szara, dzięcioły, drozdy, kosy, sikory i wiele innych. Ponadto spotkamy bogactwo bezkręgowców: motyli, chrząszczy, błonkówek, pajęczaków, ślimaków i reprezentantów wielu innych grup systematycznych.

Do najciekawszych przyrodniczo miejsc Czarnego Lasu można zaliczyć: las położony na północ od ul. Miłorzębu, łągi nad strugą wzdłuż ul. Cisowej oraz murawy napiaskowe na wyniesieniach w południowej części wsi.

Pierwszy z wymienionych obiektów – las między ul. Miłorzębu a granicą wsi z Janinowem na północy – ma silnie zróżnicowany charakter. Na wschodnim jego końcu i dalej poza granicą wsi znajduje się duży płat boru sosnowego świeżego, który w kierunku zachodnim przechodzi stopniowo w bór sosnowy wilgotny, dalej w bór mieszany wilgotny z płatem olsu porzeczkowego pośrodku i wreszcie w łęg jesionowo-olszowy. Ten ostatni ciągnie się w lokalnym obniżeniu prawie do ul. Sumakowej. Wzdłuż południowego, nieco wyniesionego, brzegu opisywanego kompleksu leśnego występuje pas grądu typowego z niedużą wyspą boru mieszanego świeżego.

Wymieniony jako pierwszy bór świeży (*Leucobryo-Pinetum*) ma drzewostan niemal wyłącznie sosnowy, co najwyżej z pojedynczą domieszką brzozy brodawkowatej. W warstwie krzewów występuje nielicznie kruszyna, jarzab pospolity i dąb szypułkowy. Runo zdominowane przez borówkę czernicę, zawiera domieszkowo m.in. kostrzewę owczą, siódmaczek leśny, pszeniec zwyczajny, kosmatkę owłosioną i orlicę pospolitą. W warstwie mszystej dominuje tu rokieta Szrebera, widłoząb miotlasty i bielotka siwa. W przylegającym do boru świeżego borze wilgotnym (*Molinio-Pinetum*) w drzewostanie obok sosny pojawia się brzoza omszona, a obficie rozwinięta warstwa krzewów zdominowana jest przez kruszynę. W runie panuje tu trzęślica modra z domieszką wcześniej wymienionych gatunków borowych. Położony bardziej na zachód bór mieszany wilgotny (w typie *Populo-Quercetum*) ma drzewostan zbudowany głównie z topoli osiki i brzozy omszonej z domieszką olszy czarnej oraz pojedynczo dębu i sosny. W warstwie krzewów oprócz kruszyny występuje tu leszczyna i czeremcha zwyczajna. W runie dominują konwalijka dwulistna, orlica pospolita i szczawik zajęczy z domieszką m.in. kokoryczki wonnej, zawilca gajowego, tojeści pospolitej i gatunków typowo borowych. Położony w lokalnym obniżeniu płat olsu (*Ribeso-Alnetum*) ma drzewostan niemal czysto olszowy, a warstwę krzewów złożoną głównie z czeremchy zwyczajnej, porzeczek czarnej, kruszyny i chmielu. Na kępach pod olszą spotykamy tu turzycę długokłosową, wietlicę samieczą, zachyłnik błotny i elementy borowe. Natomiast w obniżeniach między kępami – gatunki takie jak: sitowie leśne, kosaciec żółty, gorysz błotny, psianka słodkogórz, knieć błotna i wiele innych roślin bagiennych. W położonym dalej na zachód łęgu (*Fraxino-Alnetum*) drzewostan jest niemal czysto olszowy. W bujnie rozwiniętej warstwie krzewów dominuje czeremcha

pospolita z domieszką leszczyny, dzikiego bzu czarnego, kaliny koralowej i porzeczki czerwonej. Na wielowarstwowe, wielogatunkowe runo składają się tu m.in. wiązówka błotna, ostrożeń błotny, bluszcz kurdybanek, czworolist pospolity, tojeść rozesłana, turzyca rzadkokłosa, ziarnopłon wiosenny i wiele innych gatunków łęgowych, a także domieszka elementów łąkowych i olsowych. W biegnącym na południowym obrzeżu tych lasów grądzie (*Tilio-Carpinetum*) drzewostan tworzą głównie: brzoza brodawkowata, topola osikę i olsza czarna, z co najwyżej jednostkowo w niższej warstwie lipą drobnolistną i klonem pospolitym oraz sporadycznie grabem. Warstwa krzewów składa się tu głównie z leszczyny, kruszyny i podrostu drzew. W runie występują głównie konwalijka dwulistna, szczawik zajęczy, zawilec gajowy, gwiazdnica wielkokwiatowa, gajowiec żółty oraz zależnie od wariantu uwilgotnienia albo elementy borowe, albo łęgowe. Opisane wyżej zbiorowiska leśne w większości budowane są przez drzewa pionierskie, w wieku nie przekraczającym 60 lat. Lasy te mają przy tym charakter mozaikowy pod względem wilgotności siedlisk oraz składu i wieku drzewostanu. Warto też zauważyć, że jako pierwsze pokolenie lasu sukcesji wtórnej, ma on w wielu miejscach runo o dalece naturalnym charakterze, a ponadto stosunkowo mały udział gatunków obcych.

Płat olsu porzeczkowego w lesie przy ul. Miłorzębu
(fot. A. Obidziński 2019 r.)

Drugim ciekawym pod względem przyrodniczym obszarem w Czarnym Lesie jest sąsiedztwo strugi bez nazwy płynącej wzdłuż ul. Cisowej. Jej początek znajduje się w lesie łęgowym (*Fraxino-Alnetum*) przy ul. Kwitnącej Wiśni. Niestety w ciągu kilku ostatnich lat na tym początkowym odcinku strugi nie występuje już w jej korycie woda, a sąsiadujący łąg ulega grądowieniu. Drzewostan tego lasu składa się z olszy czarnej z domieszką topoli osiki i brzozy brodawkowatej, w niższej warstwie z domieszką jesionu wyniosłego i lipy drobnolistnej. W warstwie krzewów występują tu głównie: czeremcha zwyczajna, leszczyna pospolita, kalina koralowa i dziki bez czarny. W runie spotykamy tu elementy łąkowe, takie np. jak: gajowiec żółty, zawilec gajowy, fiołek leśny oraz ogólnoleśne jak: konwalijka dwulistna, szczawik zajęczy, narecznica krótkoostna, kuklik pospolity i inne, a także dawniej liczne, a obecnie sporadyczne gatunki łąkowe np. niecierpek pospolity, gwiazdnica gajowa, bluszczyk kurdybanek, bodziszek cuchnący. Dalej z biegiem strugi – już wzdłuż ulicy Cisowej – gdzie koryto jest szersze, głębsze i prowadzi wodę, gatunków wilgociolubnych w runie jest więcej. Dochodzą tu typowo łąkowe gatunki takie jak np. wiązówka błotna, ostrożeń warzywny, turzycza rzadkokłosa, jaskier rozłogowy i inne, a także gatunki olsowe, takie np. jak: turzycza długokłosa, gorysz błotny, kosaciec żółty, psianka słodkogórz. Ponadto na dnie strumienia zobaczymy tu rosnące gatunki typowo wodne jak np. marek szerokolistny, rzeżucha gorzka, manna jadalna, przetacznik bobowniczek, mięta nadwodna i inne; a na lokalnych rozlewiskach gatunki szuwarowe i bagienne np. pałkę wąskolistną, turzycę błotną, skrzyp bagienny, sitowie leśne i wiele podobnych. Niestety w ostatnich kilku latach, ze względu na zmniejszone zasilanie wodą, ta cenna pod względem różnorodności biologicznej roślinność zmniejsza swój zasięg, a ponadto w rejonie ulicy Wierzbowej jest zasypywana ziemią i gruzem. Około roku 2010 planowane było objęcie doliny strugi ochroną w formie użytku ekologicznego. Może warto wrócić do tego pomysłu, aby zachować malowniczy i bogaty biologicznie fragment tradycyjnego krajobrazu naszej wsi.

Nieistniejący już stawek na strudze przy ul. Dzikiej róży
(fot. M. Obidzińska 2007 r.)

Trzecim interesującym rodzajem roślinności, występującym w Czarnym Lesie są murawy szczotlichowe (z rzędu *Corynephorretalia canescentis*), które powstały na wysoczyznach w miejscach po zaprzestaniu upraw w końcu XX wieku. Zawierają one szereg ciepłolubnych gatunków napiaskowych. Do najważniejszych z nich zaliczyć można: szczotliczę siwą, mietlicę pospolitą, tomkę wonną, kosmatkę wielokwiatową, jastrzębiec kosmaczek, jasioniec piaskowy, gorysz pagórkowy, miejscami występujące kocanki piaskowe, pięciornik srebrny, macierzankę piaskową, wrzos pospolity i mniej liczne inne. W kolejnych latach w procesie sukcesji wtórnej murawy te stopniowo zarastały młodnikami brzoźowymi lub sosnowymi bądź zostały zabudowane. Niewielkie ich płaty trwające w wyniku usuwania krzewów można jeszcze spotkać w pobliżu ulic Choinowej i Kalinowej.

Murawy szczotlichowe zarastane przez brzozę w okolicy obecnej ul. Kalinowej
(fot. M. Obidzińska ok. 2000 r.)

Na terenie wsi rosną trzy drzewa uznane za pomniki przyrody: dwa dęby szypułkowe i kasztanowiec biały, a cały teren wsi wchodzi w skład Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Ponadto w najbliższym sąsiedztwie Czarnego Lasu leżą warte odwiedzenia interesujące obiekty przyrodnicze, takie jak: Las Osowiecki, dolina rzeki Pisi Tuczej, stawy w Kraśniczej Woli, łąki i stawy w Jaktorowie. Nieco dalej znajduje się rezerwat Dąbrowa Radziejowicka oraz Puszcze Wiskicka i Bolimowska. Ta ostatnia obejmuje między innymi znany rezerwat „Rzeka Rawka”. Kilka kilometrów na południe od Czarnego Lasu zaczyna się teren projektowanego Parku Krajobrazowego „Ziemia Józefa Chelmońskiego”.

Zarys dziejów

Wieś Czarny Las w latach 1850-1990

Tadeusz Jan Murzyn

Część terenu dzisiejszej wsi Czarny Las, położona na południe od obecnych ulic Wiązowej i Wierzbowej, w przeszłości należała do Dóbr Ziemskich w Jordanowicach. Natomiast przyłączone do sołectwa w 1933 r., leżące na północ od tej linii, Budki Kozerkowskie wchodziły do Dóbr Ziemskich Kozerki. Zarówno Jordanowice jak i miasto Grodzisk¹ od początku XVII w. należały do znaczącego rodu Mokronoskich herbu Bogoria wywodzącego się z Wielkopolski. Obszar, na którym znajduje się współczesna miejscowość Czarny Las stanowił wówczas teren gęsto zalesiony, przez który rozlewały się strumyki spływające do rzek mających swoje źródła w nieodległej krawędzi Wysoczyzny Rawskiej. W przeszłości okolica ta była częścią dawnej Puszczy Jaktorowskiej, która w Królestwie Polskim do 1627 r. obejmowała prawem chronioną ostoję turów.

Do połowy XIX wieku tereny późniejszego Czarnego Lasu pokrywał zwarty kompleks leśny, widoczny jeszcze na mapie z 1838 r.. Na północnym skraju załączonego fragmentu mapy widać wieś Budki Kozerkowskie, od zachodu na rzece Tuczej zaznaczone osady młyńskie w Makówce, Maronie, Ogidlu i Kołaczk, od południa pola wsi Kukłówka, a od wschodu na skrzyżowaniu leśnych duktów osadę Mościska i pola należące do dworu Osowiec. Również opis sporządzony na potrzeby zarządu Lasów Królestwa Polskiego wskazuje, że na tych terenach jeszcze w 1858 r. rósł gęsty las wysokopienny z przewagą nieregularnie rozrzuconej sosny mającej od 60 do 90 lat².

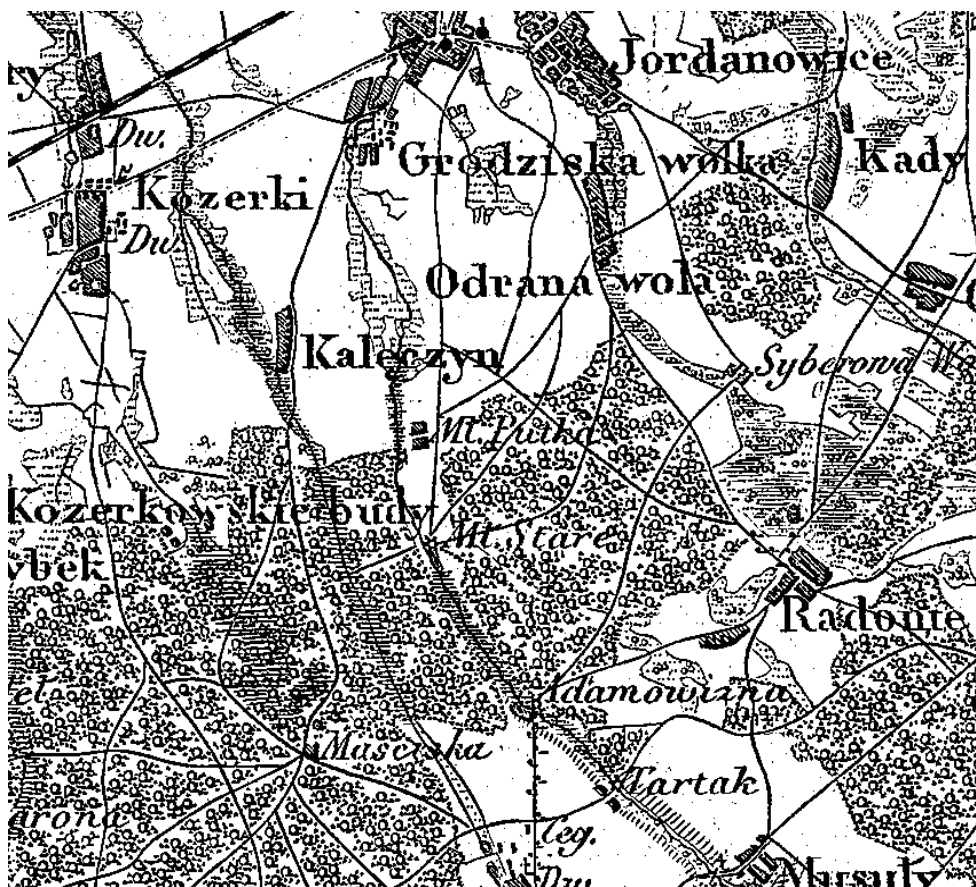
Po śmierci Antoniego Mokronoskiego w 1830 roku, Dobra Jordanowice zostały podzielone między prawnych spadkobierców. Zalesiony teren, na którym w późniejszym okresie wydzielono osadę Czarny Las został przydzielony do majątku Chlewnia³, który odziedziczył Aleksander Mokronoski (1815-1887). W 1843 roku ten obszar leśny podzielono na dwa okręgi, a w każdym z nich wydzielono po 14 poręb. Obszar lasów chlewińskich – bo tak nazywano ten teren – obejmował ponad 376 mórg⁴.

¹ Z dniem 9.07.1928 r. zmieniono nazwę miasta Grodziska w powiecie błońskim, województwie warszawskim, na Grodzisk Mazowiecki. (Zob.) MP 1928 nr 163, poz. 311.

² Archiwum Państwowe m. st. Warszawy Oddział w Grodzisku Mazowieckim [dalej: APGM], Hipoteka w Grodzisku Maz., sygn. 5.

³ Z dniem 27.11.1965 r. nastąpiła urzędowa zmiana nazwy wsi Chlewnia na Chlebnia.

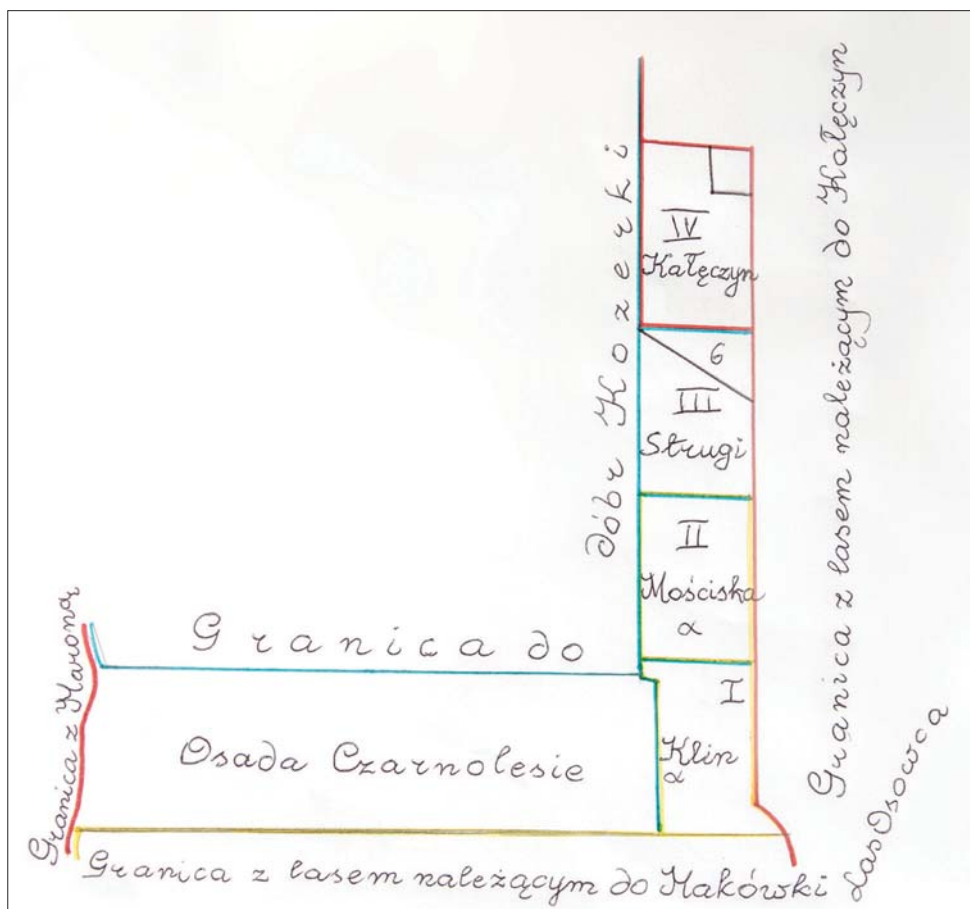
⁴ 1 morga nowopolska stosowana w Królestwie Polskim = 0,5598 hektara. (Zob.) F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. [dalej: SG] Warszawa 1885, t. VI, s. 677.

Tereny wsi Czarny Las przed wytyczeniem jej granic i wykarczowaniem lasu. Fragment mapy Kwatermistrzostwa z 1838 r. arkusz K4 S4 (Zbiory Kartograficzne BN Warszawa)

W 1850 r. na tym obszarze leśnym został wydzielony teren mający ok. 206 mórg powierzchni nazwany „Osada Czarnolesie”, który zamiennie nosił też nazwę „Kolonja Czarnolas”. Zamierzeniem właściciela była parcelacja gruntów i osadzenie na nich czynszowników. Wieś jak i też istniejąca wcześniej na tych gruntach osada gajowego, nadal wchodziła w skład Dóbr Ziemskich Chlewnia. Granice tej nowej jednostki administracyjnej położonej w gminie Grodzisk w okręgu (powiecie) błońskim, województwie i guberni warszawskiej dłuższym bokiem od południa przylegały do lasu należącego do Makówki, od zachodu dochodziły do Marony (obecnie część wsi Budy-Grzybek), drugim długim bokiem od północy graniczyły z Dobrami Kozierki, a od wschodu stykały się z tzw. „Klinem” należącym do lasów Dóbr Chlewnia,

które jak wówczas opisano tworzyła głównie: *sosna z odroślą dębową, brzoową, grabową, osikową i olszową*⁵.

Szkic granic Osady Czarnolesie i pozostałości lasu należącego do majątku Chlewnia.
Odrys mapy z ok. 1859 r. wykonano na podstawie zbiorów APGM. Hipoteka w Grodzisku Maz. Sygn. 5
(rysunek – Tetyana Vysochanska, napisy – Hanna Żmigrodzka)

Na terenie wspomnianej wyżej osady gajowego w Czarnym Lesie była postawiona chałupa z drewna z dwoma oknami i jednym wejściem, z kominem murowanym, słomą kryta, przy której pod jednym dachem znajdowała się obora o jednym wejściu. Na terenie należącym do gajówki była też stodoła z drewna, kryta słomą o jednym klepisku i wierzejami na przestrzał oraz był dół do przechowywania ziemniaków. Osada gajowego zajmowała powierzchnię około 12 mórg. Na początku lat pięćdziesiątych XIX w. obowiązki gajowego

⁵ APGM, Hipoteka w Grodzisku Maz., sygn. 5.

powierzono Antoniemu Sobierajowi, który w tej osadzie leśnej mieszkał wraz ze swoją rodziną. Kolejnym gajowym, którego udało się ustalić, był Karol Jureczyński. Według zapisów z początku lat sześćdziesiątych XIX w. opisujących Dobrą Ziemię Chlewnia wymieniony otrzymywał pensję roczną w wysokości 18 rubli, a także ordynarię taką, jaka przynależna była fernalowi, oraz miał prawo do uprawy kartofli w ogrodzie położonym przy gajówce. Niewykluczone, że przed 1850 rokiem gajówka była zagrodą, w której czasowo kwaterowali byli też pracownicy leśni, wyrobnicy, komornicy czy też zagrodnicy trudniący się wycinką i obróbką drewna.

Chałupa gajowego Czarne Lasu z połowy XIX wieku
(wizja artystyczna Julii Koniecznej, sporządzona na podstawie opisów historycznych)

W księgach metrykalnych parafii św. Anny w Grodzisku Mazowieckim pierwszy wpis dotyczący Czarnego Lasu pochodzi z 1848 r., kiedy to 22 stycznia spisano akt zgonu Józefa Walkiewicza lat 65, który pochodził z Kozer, a zamieszkiwał „na pokomornem” w Czarnym Lesie. Kolejny dokument metrykalny dotyczący Czarnego Lasu został sporządzony w 1849 r., kiedy to 22 kwietnia odbył się chrzest Wojciecha Sobieraja – syna wyżej już wspomnianego Antoniego Sobieraja z Chlewni – na ten czas zagrodnika z Czarnego Lasu. Swego rodzaju potwierdzeniem prac przy pozyskiwaniu i obróbce drewna jest sporządzony w dniu 5 sierpnia 1849 r. akt zgonu Barbary Prokofiew – dorosłej córki Iwana Prokofiejwa – sześćdziesięciodziesięcioletniego wdowca, z zawodu tracza, który zamieszkiwał w Czarnym Lesie.

Natomiast pierwszy zapis w księgach parafii grodziskiej dotyczący osiadłych w 1850 r. w Czarnym Lesie gospodarzy odnosi się do urodzin dziecka wspomnianemu poniżej Józefowi Wiśniewskiemu.

179 Dzieło się w Mieście Grodzisku dnia dwudziestego siódmego października tysiąc osiemset pięćdziesiątego roku o godzinie dwunastej w południe stawili się Józef Wiśniewski gospodarz we wsi Czarnym Lesie zamieszkały lat dwadzieścia mający w obecności Jędrzeja Murzyna gospodarza w Grabniku zamieszkałego lat trzydzieści, tudzież Stanisława Guraję gospodarza we wsi Czarnym Lesie zamieszkałego lat pięćdziesiąt mającego i okazał nam

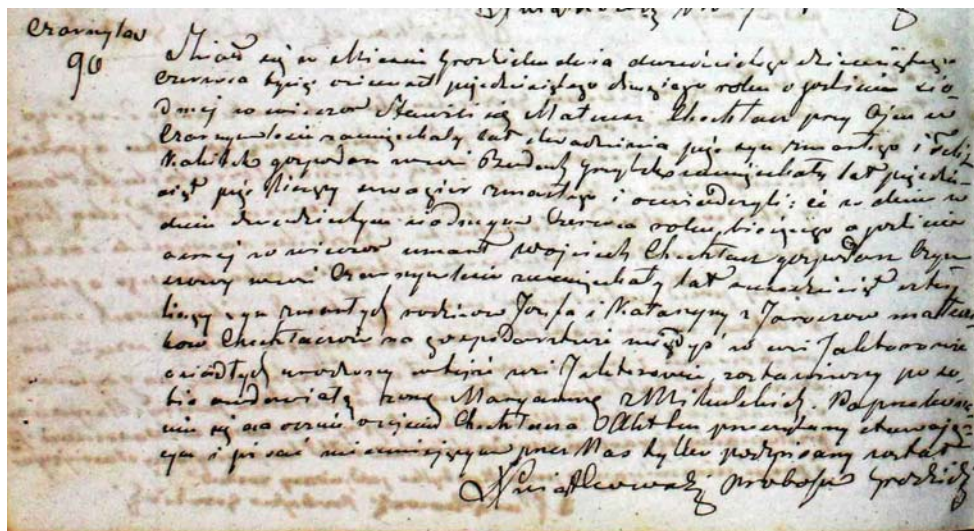
Józef Wiśniewski

Pierwszy akt chrztu dziecka urodzonego w Czarnym Lesie
(archiwum parafii św. Anny w Grodzisku Mazowieckim)

Treść powyższego aktu nr 179/1850 brzmi: Czarny Las. 179. Dzieło się w mieście Grodzisku dnia dwudziestego siódmego października tysiąc osiemset pięćdziesiątego roku o godzinie dwunastej w południe stawili się Józef Wiśniewski gospodarz we wsi Czarnym Lesie zamieszkały lat dwadzieścia mający w obecności Jędrzeja Murzyna gospodarza w Grabniku zamieszkałego lat trzydzieści, tudzież Stanisława Guraję gospodarza we wsi Czarnym Lesie zamieszkałego lat pięćdziesiąt mającego i okazał nam

dziecię płci żeńskiej urodzone we wsi Czarny Las dnia dwudziestego piątego października roku bieżącego o godzinie szóstej po południu z jego małżonki Małgorzaty z Kakietków lat dwadzieścia dwa mającej. Dziecięciu temu na chrzcie świętym odbytym w dniu dzisiejszym nadane zostało imię Józefa, a rodzicami jego chrzestnymi byli wyżej wymieniony Jędrzej Murzyn i Rozalia Grabalska. Akt ten stawiającemu i świadkom przeczytany, przez nas tylko podpisanym został. Stawiający i świadkowie pisać nie umieją. X Świątkowski proboszcz grodziski.

Pierwszy akt zgonu zapisany w księgach parafii grodziskiej odnoszący się do osiadłych w Czarnym Lesie kolonistów pochodzi z księgi zmarłych z roku 1852 i dotyczy Wojciecha Chechłacza.

Pierwszy akt zgonu mieszkańca Czarnego Lasu
(archiwum parafii św. Anny w Grodzisku Mazowieckim)

Zapis powyższego dokumentu brzmi: Czarny Las. 90. Działo się w mieście Grodzisku dnia dwudziestego dziewiątego czerwca tysiąc osiemset pięćdziesiątego drugiego roku o godzinie siódmej w wieczór. Stawili się Mateusz Chechłacz przy ojcu w Czarnym Lesie zamieszkały lat dwadzieścia pięć syn zmarłego i Feliks Kakietek gospodarz we wsi Budach Grzybku zamieszkały lat pięćdziesiąt pięć liczący szwagier zmarłego i oświadczyli: że w dniu dwudziestym siódmym czerwca roku bieżącego o godzinie ósmej w wieczór umarł Wojciech Chechłacz gospodarz czynszowy we wsi Czarnym Lesie zamieszkały lat sześćdziesiąt cztery liczący syn zmarłych rodziców

na gospodarstwie w wsi Czarnym Lesie osiadłego i zmarłej matki Zofii z Mikulów małżonków Dudkiewiczów lat dwadzieścia mającym, a panną Anną córką Pawła i Apolonii z Gontarczyków małżonków Wiśniewskich na gospodarstwie w wsi Czarnym Lesie osiadłych lat dziewiętnaście licząc w wsi Starych Budach urodzoną i przy rodzicach zostającą. Małżeństwo to poprzedziły trzy zapowiedzi: szesnastym, dwudziestym trzecim i trzydziestym stycznia roku bieżącego w parafii tutejszej grodzkiej, jako też zezwolenie ustne obecnych aktowi małżeństwa rodziców nowo zaślubionej ze strony zaś ojca Filipa Dudkiewicza także zezwolenie ustne było udzielone. Tamowanie małżeństwa nie zaszło. Małżonkowie nowi oświadczają, że nie zawarli umowy przedślubnej. Akt ten stawiającym i świadkom przeczytany, przez nas tylko podpisany został. Stawiający i świadkowie pisać nie umieją. X Świątkowski proboszcz grodzki.

W 1850 r. w kolonii Czarny Las zamieszkiwało 14 czynszowników, którzy w dwóch ratach na św. Marcina i św. Wojciecha, opłacali z morgi po 1 rubel 50 kopiejek do Dominium w Chlewni. Wśród pierwszych osadników Czarnego Lasu byli: Łukasz Centkowski, Jan Sadowski, Jan Chechłacz, Józef Wojciechowski, Mikołaj Chechłacz, Wojciech Wojciechowski, Łukasz Perzyna, Filip Dudkiewicz, Paweł Wiśniewski, Jan Śleszyński, Stanisław Góraj, Stanisław Okrasa, Franciszek Chechłacz i Jan Wiśniewski⁶.

Każdy z sześciu z wyżej wymienionych pierwszych osadników gospodarzył na gruntach o powierzchni po 12 mórg i 150 prętów⁷. Rocznie płacili oni po 18 rubli czynszu, a ponadto zgodnie z zawartym kontraktem czynszownicy odrabiali u dziedzica po 4 dni w żniwa i po 8 dni stawali na jego gruntach z kosą. Natomiast ośmiu osiadłych kolonistów w Czarnym Lesie dysponowało arealem po 15 mórg i 150 prętów i każdy z nich płacił rocznie czynsz w wysokości 22 rubli i 50 kopiejek oraz odrabiał po 5 dni w żniwa, jako kosiarz⁸.

Na początku lat sześćdziesiątych XIX w. w Czarnym Lesie koloniści dysponowali zabudowaniami stanowiącymi ich wyłączną własność, a wśród nieruchomości znajdowały się następujące obiekty: 13 chałup drewnianych, słomą krytych z kominami murowanymi; jedna chałupa z konstrukcją jak wyżej łączona ze stodołą o jednym klepisku; 13 stodół

⁶ APMG, Hipoteka w Grodzisku Maz., sygn. 5.

⁷ 1 pręt nowopolski (1/300 morgi) = 18,66 m². (Zob.) SG, t. VI, op. cit.

⁸ APMG, Hipoteka w Grodzisku Maz., sygn. 5.

drewnianych, słomą krytych o jednym klepisku z wierzejami na przestrzał; jedna stodoła o konstrukcji jak wyżej łączona z obórką drewnianą; 4 obory z drewna kryte słomą, oraz przygotowanym zrębem na kolejną oborę; 5 chlewików z drewna słomą krytych. W kolonii Czarny Las była też jedna studnia z cembrowiny drewnianej i sześć małych nie ocembrowanych studzienek. Przy niektórych domostwach znajdowały się małe ogródki owocowe ogrodzone płotem z żerdzi. Podobnym płotem wygradzano też podwórka przy zagrodach⁹. We wsi jeden z kolonistów – Filip Dudkiewicz we własnym mieszkaniu zajmował się szynkowaniem trunków dworskich, za co otrzymywał 5% prowizję.

Ukazy carskie o uwłaszczeniu chłopów z 2 marca 1864 r. objęły z Czarnego Lasu 14 gospodarzy, którzy w sumie otrzymali na własność ponad 197 mórg ziemi – w tym grunta orne stanowiły ponad 179 mórg, pastwiska miały ponad 13 mórg, nieużytki stanowiły ok. 3 mórg, a powierzchnia pod zabudowaniami miała ponad 1 morgę. W ukazie tym nie została uwzględniona gajówka, której obszar wraz zabudowaniami jak już wcześniej wspomniano miał 12 mórg, a która stanowiła własność dziedzica Mokronoskiego. Należy, zatem domniemywać, że powyższy grunt wraz z zabudowaniami został ujęty w ukazach obejmujących resztówkę lasów należącą do Dóbr Chlewnia¹⁰.

W 1874 roku we wsi Czarny Las zamieszkiwały 124 osoby, a obszar gruntów wynosił 192 morgi¹¹.

W 1912 r. na tzw. mapie dwuwiorstwowej oznaczono, że w Czarnym Lesie było 15 zagród. W 1912 roku Czarny Las zamieszkiwało 155 osób, w tym było 85 mężczyzn i 70 kobiet. Do wsi należało 181 mórg ziemi, z czego grunta orne stanowiły 137 mórg, łąki i pastwiska 36 mórg, a lasy zajmowały obszar 8 mórg¹². Według Pierwszego Powszechnego Spisu Ludności przeprowadzonego przez państwo polskie w 1921 r. w Czarnym Lesie było 104 mieszkańców w tym 56 mężczyzn i 48 kobiet. Wieś miała 16 domostw¹³. Podczas okupacji niemieckiej w 1943 r. we wsi Czarny Las zamieszkiwało 255 osób¹⁴.

⁹ tamże.

¹⁰ Granicę odłączenia terenu gajówki Czarny Las od gruntów wsi Czarny Las i utworzenia osady Janinów widać na dołączonym fragmencie mapy WIG z 1934 r.

¹¹ Pamiatnaja Knizka Warszawskoj Gubernii na 1874 god. Warszawa 1874, s. 178.

¹² Spisok Nasielionnych Punktow Warszawskoj Gubernii. Warszawa 1912, s. 358.

¹³ Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa 1921, woj. warszawskie, t. I, s. 9.

¹⁴ Amtliches Gemeinde und Dorfverzeichnis des Generalgouvernement am 1 März 1943. Kraków 1943, s. 79.

Topografia bliskich okolic wsi Czarny Las z 1889 roku. Fragment rosyjskiej mapy dwuwiorstowej z roku 1912. Arkusz XXIII - 8 (zbiory Kartograficzne BN Warszawa)

Rozporządzeniem Wojewody Warszawskiego z dnia 20 października 1933 r. ustalono, że gromadę Czarny Las w gminie Grodzisk Mazowiecki stanowić będzie wieś Czarny Las oraz wsie Budki Kozerkowskie i Maruna, a także osada fabryczna Maruna, folwark Maruna i parcela Maruna¹⁵.

Pierwszym sołtysem scalonego sołectwa Czarny Las został wybrany w roku 1933 Władysław Ciesielski, który urodził się 22 marca 1889 r. w Adamowiznie, a zmarł 17 marca 1963 r. i spoczywa na cmentarzu parafialnym w Grodzisku Mazowieckim. W marcu 1937 r. sołtysem Czarnego Lasu został wybrany Stefan Dutkiewicz¹⁶. Wymieniony był rodowitym mieszkańcem Czarnego Lasu i urodził się w tej miejscowości 9 lipca 1890 r. Wymieniony urząd sołtysa sprawował do końca drugiej wojny światowej. Stefan Dutkiewicz zmarł 5 lipca

¹⁵ „Warszawski Dziennik Wojewódzki” 1933, nr 14, poz. 136.

¹⁶ „Echo Grodziska” 1937, nr 1, s. 4.

Użytkowanie terenu okolic Czarnego Lasu wg mapy 1: 25000 WIG 1934, pas 40 słup 31 Żyrardów
(zbiory kartograficzne BN w Warszawie)

1965 r. i również spoczął na grodziskim cmentarzu. W dniu 13 lutego 1945 r. na kolejnego sołtysa Czarnego Lasu został wybrany Józef Chechłacz, który urodził się w tej miejscowości 19 marca 1906 r. Wymieniony był jak dotąd najdłużej sprawującym tę funkcję, gdyż nieprzerwanie pełnił obowiązki sołtysa do

1987 r. – to jest przez okres 43 lat. Wymieniony zmarł 5 września 1996 r. i spoczywa na cmentarzu parafialnym w Kuklówce. Po Józefie Chechłaczu obowiązki sołtysa w Czarnym Lesie sprawował Stanisław Cymuta, który urodził się 6 grudnia 1933 r. w miejscowości Czarnów w gminie Dąbrówka, a zmarł 6 kwietnia 2003 r. i spoczął w na cmentarzu parafialnym w Kuklówce. W dniu 12 lutego 2003 r. funkcję sołtysa w Czarnym Lesie po raz pierwszy objęła kobieta. Zebranie sołeckie powierzyło obowiązki sołtysa Ewie Błońskiej urodzonej 11 marca 1951 r. w Pruszkowie, która przybyła do Czarnego Lasu z Warszawy w 2000 r.

Władysław Ciesielski pierwszy sołtys
Czarnego Lasu w latach 1934-1937
(zbiory archiwalne Tadeusza J. Murzyna)

Ewa Błońska pierwsza kobieta sołtys
Czarnego Lasu od 2003 r.
(zbiory archiwalne Ewy Błońskiej)

Po likwidacji – decyzją Rady Ministrów z dnia 23 lutego 1948 r. – powiatu błońskiego, sołectwo Czarny Las weszło w skład nowo utworzonego powiatu grodzisko-mazowieckiego, nadal w ramach gminy Grodzisk Mazowiecki. Po erygowaniu w dniu 4 października 1952 r. Dekretem Prymasa Polski ks. kardynała Stefana Wyszyńskiego parafii pw. MB Częstochowskiej w Kuklówce, w jej skład włączono m.in. Czarny Las przynależący wcześniej do parafii św. Anny w Grodzisku Mazowieckim.

W związku z reformą administracji w 1954 r., z gromady Czarny Las odłączono wieś Marunę, która weszła w skład Gromadzkiej Rady Narodowej

w Jaktorowie. Pozostały obszar dotychczasowej gromady Czarny Las, a więc wieś Czarny Las i przyłączone w 1933 r. Budki Kozerkowskie włączono do Gromadzkiej Rady Narodowej w Kukłowie Zarzecznej. Po kolejnej rekonstrukcji administracji – w roku 1959¹⁷ – Czarny Las 18 września 1959 r. został przyłączony do GRN Adamowizna. Z tym samym dniem, Wojewódzka Rada Narodowa w Warszawie, Uchwałą nr IV-9/59 w sprawie zmian granic niektórych gromad i przeniesienia siedzib niektórych rad narodowych, siedzibę GRN Adamowizna przeniosła do miasta Grodzisk Mazowiecki, a nazwę gromady zmieniono na Grodzisk Mazowiecki.

Jak już wyżej wspomniano Budki Kozerkowskie w przeszłości wchodziły w skład Dóbr Ziemskich Kozerki. Początkowo obszar ten należał do Kozerskich herbu Prawdzic, następnie w XVIII w. do Jawornickich herbu Gozdawa. W 1803 r. Dobra Kozerki z wsiami Kozerki i Budki Kozerkowskie nabył Wincenty Lesseur herbu własnego Lesyr – uznanej sławy malarz miniaturzysta, szambelan króla Stanisława Augusta. Dobra Ziemskie Kozerki pozostawały własnością rodziny malarza do 1841 r. Od tego czasu do ukazu carskiego o uwłaszczeniu chłopów było kilku właścicieli tych Dóbr, głównie nastawionych na pozyskiwanie dochodów ze sprzedaży drewna. Uwłaszczenie włościan w Dobrach Ziemskich Kozerki przypadło na okres, kiedy właścicielem tych terenów był Karol Tyzler. Wówczas to nadano na własność dotychczasowym czynszownikom posiadany grunt. W ten sposób m.in. Budki Kozerkowskie stały się samodzielną wsią. Zwyczajowo dzieliły się na Budki Kozerkowskie Wyżne i Budki Kozerkowskie Niżne. W 1835 roku w tej wsi było sześć zagród, w których zamieszkiwali: Andrzej Okrasa, Wojciech Mikulski, Antoni Sadowski, Jakub Kraszewski, Piotr Poławski, Maciej Kraszewski, Piotr Łączyński, Salomea Jakubiak, Tomasz Iżycki i Józef Waśkiewicz. Zabudowania włościańskie składały się z sześciu drewnianych domów, wewnątrz z kominem murowanym z cegły, krytych słomą oraz sześciu stodół z tego samego budulca¹⁸.

Carski ukaz o uwłaszczeniu chłopów z 1864 r. w Budkach Kozerkowskich objął siedmiu gospodarzy i byli to: Antoni Włodarkiewicz (Włodarczyk), Franciszek Penda, Andrzej Ziółkowski, Michał Solarski, Paweł Okrasa, Franciszek Pietrzak, Kazimierz Okrasa. Wymienieni użytkowali ponad 51 mórg, z czego grunta orne stanowiły 38 mórg i 211 prętów, pastwiska i łąki

¹⁷ Dz. U. WRN w Warszawie z dnia 15 grudnia 1959 roku, nr 12, poz. 438, 439.

¹⁸ APMG, Hipoteka w Grodzisku Maz., sygn. 79, s. 250.

zajmowały areal 10 mórg i 269 prętów, a nieużytki miały obszar 1 morgi i 112 prętów. Zabudowania w Budkach Kozerkowskich były posadowione na powierzchni wynoszącej 113 prętów.

W 1897 r. w Budkach Kozerkowskich w siedmiu nieruchomościach zamieszkiwały 62 osoby, z czego 37 było mężczyzn, a 25 to kobiety. W 1910 r. stan zamieszkałych zwiększył do 65 osób w tym 28 stanowili mężczyźni, a 37 było kobiet. Po pierwszej wojnie światowej i wojnie polsko-bolszewickiej w 1921 r. w Budkach Kozerkowskich było osiem domów, w których zamieszkiwało 61 osób – w tym 30 mężczyzn i 31 kobiet. W 1934 Budki Kozerkowskie miały 9 domostw.

W 1970 roku w Czarnym Lesie zamieszkiwały 154 osoby, w tym 75 mężczyzn i 79 kobiet. Czynnych zawodowo było 79 osób, z czego 40 osób zatrudnionych było poza rolnictwem. Budynków mieszkalnych w Czarnym Lesie było 34, a gospodarstw domowych 43. We wsi były 33 gospodarstwa rolne, w tym 27 z nich gospodarowało na ponad 2 ha. Użytki rolne stanowiły 117 ha. Gospodarze hodowali 47 sztuk bydła, 52 sztuki trzody chlewnej, 2 owce oraz posiadali 14 koni¹⁹.

Po kolejnym podziale administracyjnym kraju i powrotu do wcześniej istniejących gmin, w 1972 r. sołectwo Czarny Las włączono do gminy Grodzisk Mazowiecki. Gdy 1 czerwca 1975 r. zlikwidowano powiaty i wprowadzono dwustopniowy podział administracyjny kraju, Czarny Las pozostał w gminie Grodzisk Mazowiecki, która wchodziła w skład województwa warszawskiego.

Według narodowego spisu powszechnego na koniec 1998 roku w Czarnym Lesie zamieszkiwały 82 osoby, z czego 41 było mężczyzn i tyle samo było kobiet. W tym okresie były 24 gospodarstwa domowe w tym: 4 – jednoosobowe, 5 – dwuosobowych, 6 – trzy lub czteroosobowych, a 9 gospodarstw liczyło pięć lub więcej osób. Wśród gospodarstw domowych przeważały jednorodzinne, których było 16, a 4 gospodarstwa zamieszkiwały wspólnie w jednym mieszkaniu po dwie lub więcej rodzin. Najliczniejszą grupę wiekową stanowili mieszkańcy w wieku 20-29 lat z 18 osobami, następnie 14 osób było w przedziale 50-59 lat, dzieci w wieku od 0 do 9 lat było 10. Tyle samo było młodzieży w wieku 10-19 lat oraz osób powyżej 60 lat. Natomiast w przedziale 30-39 lat w Czarnym Lesie zamieszkiwało 9 osób. Jedna osoba

¹⁹ Statystyczna charakterystyka miejscowości w gromadach. Powiat Grodzisk Mazowiecki, województwo warszawskie. Warszawa 1971, tab. 1-5.

miała wykształcenie wyższe, 8 – średnie, 29 – zasadnicze zawodowe, a 25 osób miało wykształcenie podstawowe. W Czarnym Lesie były wówczas 22 budynki mieszkalne, z czego 19 pochodziło z lat 1945-1970, jeden z lat 1971-1978 i dwa z lat 1979-1988. W Czarnym Lesie mieszkania jednoizbowe miały trzy gospodarstwa domowe, 11 rodzin zamieszkiwało w dwóch izbach, cztery rodziny w trzech izbach, a czteroizbowe i pięcioizbowe mieszkania użytkowały po dwa gospodarstwa. Pięć gospodarstw domowych miało wodociąg i mogło korzystać z własnej łazienki, centralne ogrzewanie było zainstalowane w trzech gospodarstwach domowych, a ciepła woda bieżąca była dostępna w pięciu gospodarstwach²⁰.

Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu trójstopniowego podziału terytorialnego utrzymała Czarny Las w granicach gminy Grodzisk Mazowiecki, która wchodzi w skład reaktywowanego, w okrojonym obszarze powiatu grodziskiego, położonego w województwie mazowieckim.

W 2009 r. w Czarnym Lesie zamieszkiwały 274 osoby, z czego 134 stanowili mężczyźni, a 140 kobiety. W grupie przedprodukcyjnej było blisko 30% mieszkańców, prawie 60% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, i nieco ponad 10% zamieszkałych w Czarnym Lesie było w wieku emerytalnym. W 2011 r. liczba ludności Czarnego Lasu wzrosła do 386 osób, w tym było 194 mężczyzn i 192 kobiety. W tym czasie w Czarnym Lesie w wieku przedprodukcyjnym zamieszkiwało 116 osób, 233 osoby były w wieku produkcyjnym, a 37 mieszkańców było w wieku emerytalnym²¹.

Rolniczy charakter wsi całkowicie zaniknął po 1990 roku, kiedy to część terenu została przeznaczona pod zabudowę deweloperską znaną, jako Villa Czarny Las, a na pozostałym obszarze rozwija się zabudowa indywidualna. Obecnie w architekturze Czarnego Lasu dominują nowoczesne domy i zabudowania o charakterze rezydencjonalnym.

Mieszkańcy Czarnego Lasu, posiadają dostęp do miejskiej komunikacji autobusowej, która zapewnia dowóz do urzędów, szkół, służby zdrowia oraz innych obiektów użyteczności publicznej, znajdujących się na terenie Grodziska Mazowieckiego. Dobre połączenia kolejowe, obsługiwane przez PKP i WKD oraz bliska sieć szybkich dróg krajowych i autostrad umożliwia swobodne dojazdy do pracy, co czyni to miejsce pod każdym względem przyjaznym i atrakcyjnym.

²⁰ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica> [dostęp: 5.01.2019].

²¹ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica> [dostęp: 5.01.2019].

Teraźniejszość

Ewa Błońska

Czarny Las kilkakrotnie przechodził „z rak do rąk” jednostek administracji lokalnej: z powiatu błońskiego do powiatu grodzisko-mazowieckiego, z Gromadzkiej Rady Narodowej w Kuklówce Zarzecznej do Gromadzkiej Rady Narodowej w Adamowiznie, aby od blisko 50 lat jako samodzielne Sołectwo należeć do gminy Grodzisk Mazowiecki, co chyba najlepiej wpłynęło na jego obecne losy, dzięki dynamicznemu rozwojowi całej Gminy.

Zabudowa i infrastruktura

Od Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej z Adamowizny w roku 1989 została zakupiona ziemia (ca 17 ha) przez Andrzeja Kulickiego, który samodzielnie zaczyna budować domki kanadyjskie w Osiedlu EKO.

W dniu 23.11.1989 roku zostaje popisany akt notarialny na zakup 58 ha ziemi od Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej przez Henryka Karasiewicza. Następnie Henryk Karasiewicz dokupuje od okolicznych właścicieli pojedyncze działki, które dołącza do projektowanego osiedla (I etap osiedla Villa Czarny Las). Budowa tego osiedla zapoczątkowała rozwój Czarnego Lasu.

Budowa osiedla Villa Czarny Las I. Fragment jednego z pierwszych domów.
To będzie dopiero ulica Sosnowa. W dali widać „przyszłość” czyli jeszcze nieistniejące skrzyżowanie z ulicą Wrzosową (fot. W. Styziński ok. 1996 r.)

Tożsamość stawających ad 1, 2 notariusz stwierdziła na podstawie wyżej powołanych dowodów osobistych, a tożsamość stawającego ad 3 - stwierdzona została na podstawie okazanego paszportu konsularnego, wydanego dnia 11 lipca 1988 roku, przez Konsulat Generalny w Londynie, ważny do dnia 13 listopada 1993 roku - seria K IV nr 3991907.

U m o w a S p r z e d a ż y

1. W Kwnr- 27300 prowadzonej przez Państwowe Biuro Notarialne w Grodzisku Maz., dla zabudowanej nieruchomości rolnej, położonej we wsi Czarny Las gminie Grodzisk Maz., o powierzchni 58ha 58ar, jako właściciel wpisana jest Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna "Adamowizna", w działkach III, IV tej księgi żadnych wpisów nie ma.

Nieruchomość składa się z działek nr 71/siedemdziesiąt jeden/ o powierzchni 1ha44ar/jeden hektar czterdzięci cztery ary/, działki nr 25 o powierzchni 18ha 20ar, nr 37 o powierzchni 13ha68ar, działki nr 44 o powierzchni 3ha36ar, nr 48 o powierzchni 17ha 69ar, nr 53 o powierzchni 10ar, nr 69 o powierzchni 54ar i 74 o powierzchni 3ha 57ar, nr jedn. rej. 3. Działki stanowią rolę, łąki, pastwiska, Lz.N. w działce nr 48 jest 3ha 81ar lasu V, VI klasy oraz w działce nr 71 - 99ar lasu VI klasy.

Zabudowania w postaci budynku mieszkalnego krytego papą murowanego, dz. 44 inwentarskiego murowanego, znajdują się na działce nr 25.

Działki poza działką nr 71 tworzą graniczą ze sobą, tworząc kompleks gruntów użytkowych na cele rolnicze.

Przedstawiciele Spółdzielni oświadczyli, że :
-nieruchomość nie jest obciążona prawami rzeczowymi ograniczonymi ani rezerwacjami osób trzecich, podatki są uregulowane,
- nie jest ona przedmiotem dzierżawy

Dzięki wizji Henryka Karasiewicza, przemianom politycznym w Polsce oraz boomowi gospodarczemu końca lat 90 ubiegłego wieku działania te zapoczątkowują rozwój współczesnego Czarnego Lasu. Osiedla są budowane przez Sp. z o.o. Villa Czarny Las, której współwłaścicielami są: Henryk Karasiewicz, Nicolas Evans i Waldemar Styziński. W pierwszych latach XXI wieku powstaje ponadto osiedle domów segmentowych wg wzorca amerykańskiego.

Dzisiaj Czarny Las jest jednym z prężniej rozwijających się obszarów w gminie Grodzisk Mazowiecki. Tylko w latach 2014-2018 zameldowało się tu 168 osób, a oprócz nich zamieszkała zbliżona liczba osób niezameldowanych. Obecnie Czarny Las ma już ponad 300 domostw i nadal ich przybywa. W zabudowie przeważa budownictwo willowe i rezydencjonalne. Powstają też kolejne miniosiedla jak Blueberry Farm, zabudowa przy ulicy „Za Dębem”, jak również pojedyncze domy w innych częściach wsi. Trudno dzisiaj uwierzyć, że zanim do tego doszło, rozważano w Urzędzie Miejskim i Gminie utworzenie na terenie Czarnego Lasu gminnego wysypiska śmieci.

Osiedle Villa Czarny Las I (fot. M. Denis 2020 r.)

Osiedle segmentów (fot. K. Kukielka 2011 r.)

W trakcie rozbudowy osiedla są sukcesywnie podłączane do kanalizacji i osiedlowej oczyszczalni ścieków. Kanalizację tę, która nadal należy do dewelopera, mieszkańcy użytkują do dzisiaj, przy czym odbiór ścieków przejął Zakład Wodociągów i Kanalizacji, a osiedlowa oczyszczalnia została zasypana, a jej teren przeznaczony jest pod kolejne domy. Kanalizację – wybudowaną w latach 2009-2010 – ma jeszcze ulica Dzikiej Róży i część ulicy Cisowej.

Od 2002 roku mieszkańcy osiedli korzystają z wody dostarczanej przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji za pośrednictwem infrastruktury wybudowanej wcześniej przez dewelopera. Wodociąg został też położony w ulicy Dzikiej Róży i Cisowej w ramach inwestycji gminnych z programów pomocowych w latach 2001-2002.

W roku 2009 została uruchomiona i podłączona do sieci miejskiej czarnoleska stacja uzdatniania i wydobywania wody. Dzięki niej nasi mieszkańcy korzystają z wyjątkowo dobrej miejscowej wody czerpanej z głębokości około 60 metrów. Można pić ją nieprzegotowaną, co nie zdarza się w wielu innych okolicznych miejscowościach. Aktualnie stacja jest rozbudowywana, aby zaopatrywać w wodę również inne wsie.

Wraz z rozwojem wsi, gruntowe drogi wiejskie stopniowo zmieniają się w utwardzone ulice, oświetlone stylowymi lampami. Pojawiają się przy nich też ławeczki, na których można usiąść podczas spacerów wśród

pięknych domów, lasów i łąk. Aby łatwiej było trafić pod poszukiwane adresy w 2006 roku na wniosek Sołectwa zainstalowane zostały z przyznanego przez Urząd Miejski, tak zwanego pilotażowego odpisu sołeckiego, charakterystyczne mapy, nawiązujące swym wyglądem do stylistyki domów. Pomysłodawcą map był Stanisław Grzegorz Cal. Za przykładem Czarnego Lasu również inne sołectwa wprowadziły oznakowania swoich wsi.

Mapa Czarnego Lasu na tablicy przy ul. Kwitnącej Wiśni przy przystanku autobusowym linii 8 i 11 (fot. E. Błońska 2017 r.)

Dzięki usilnym staraniom sołtysa Ewy Błońskiej i grupy mieszkańców, a przede wszystkim Katarzyny Maroszek-Śrutwy i majora Henryka Kokoszy, uruchomiona została linia autobusowa (nr 8) łącząca Czarny Las z Grodziskiem Mazowieckim, od roku 2006 działająca w dni powszednie, a od roku 2018 także w niedziele i święta. Ponadto od 2015 roku w dni nauki szkolnej kursuje linia nr 11. Przez krótki okres w Czarnym Lesie zatrzymywał się autobus relacji Jaktorów – Warszawa. Linia ta została jednak zawieszona z powodu zbyt małej liczby korzystających pasażerów.

Od roku 2009 tworzony jest i stopniowo wyposażany plac zabaw dla dzieci, dodatkowo ze stołami, wiatami, grillem i urządzeniami gimnastycznymi do ćwiczeń dla dorosłych.

Gdy w kolejnych latach powstają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego poszczególnych części Czarnego Lasu, sołtys z radą sołecką monitorują projekty zapisów i przekazują informacje o nich mieszkańcom, wraz z którymi składają wnioski oraz uwagi do powstających planów. Na bieżąco uczestniczą też w dyskusjach publicznych na temat propozycji przeznaczenia działek i wizji ładu przestrzennego w Czarnym Lesie.

Dzięki staraniom przedstawicieli sołectwa, 14 grudnia 2016 roku Urząd Miejski zakupił działkę pod budowę świetlicy. W Czarnym Lesie zakup działki poprzedzony był konsultacjami społecznymi, jako w jedynej wsi w gminie, gdyż wszystkie inne wsie jednogłośnie zabiegały o budowę świetlic. Układ wnętrza świetlicy i zagospodarowania terenu wokół niej opracowali we współpracy z projektantem Ewa Błońska, Ewa Szelałowska-Kalman i Artur Obidziński.

Działka przeznaczona pod budowę świetlicy przy ul. Wiązowej przy skrzyżowaniu z ulicą Kalinową i jej przedłużeniem ulicą Sumakową (fot. M. Denis 2018 r.)

Organizacje

W Czarnym Lesie istnieje kilka bardziej lub mniej formalnych organizacji zrzeszających różne grupy mieszkańców, ściśle współpracujących z przedstawicielami Sołectwa i uzupełniających się w działaniach na rzecz Czarnego Lasu.

Sołectwo jest jednostką pomocniczą Gminy. Rada Sołecka jest organem doradczym Sołtysa. Sołtysa i Członków Rady Sołeckiej wybierają mieszkańcy na zebraniu wiejskim. W latach 2003-2019 do Rady Sołeckiej należeli: Nicolas Evans, Elżbieta Klonowska, Małgorzata Kulicka, Zofia Kulis, Anna Maliszewska-Sapija, Marcin Macher, Marek Podwysocki, Irena Wojciechowska, Mariusz Wojciechowski, Katarzyna Zielińska, Hanna Żmigrodzka, niektórzy z nich przez dwie kolejne kadencje.

W dniu 21 maja 2019 odbyły się ostatnie dotychczas wybory Sołtysa i Rady Sołeckiej na lata 2019-2023. Funkcje Sołtysa ponownie powierzono Ewie Błońskiej, to już jej piąta kadencja. Do Rady Sołeckiej wybrano: Marcina Denisa, Wojciecha Falskiego, Magdalenę Mandelską, Piotra Mandelskiego i Ewę Szelągowską-Kalman.

Zebranie wyborcze na placu zabaw. Komisja wyborcza składająca się z mieszkańców. Od lewej Ryszard Olejnik, przewodniczący komisji Andrzej Polańczyk i Stanisław Grzegorz Cał (fot. A. Denis 2019 r.)

Rada Sólecka po wyborach na placu zabaw. Od lewej w pierwszym rzędzie: Piotr Mandelski, Magdalena Mandelska, Ewa Szelałowska-Kalman. Od lewej w drugim rzędzie Wojciech Falski, Ewa Błońska, Marcin Denis (fot. M. Krajewski 2019 r.)

Od 2000 roku działało, najpierw jako nieformalna grupa, a potem jako zarejestrowane w KRS „Stowarzyszenie Mieszkańców Czarnego Lasu”, mające na celu poprawę warunków życia na powstającym osiedlu Villa Czarny Las, zrzeszające mieszkańców pierwszego i drugiego osiedla, wybudowanych przez Spółkę Villa Czarny Las. Zanim Stowarzyszenie zarejestrowano, funkcjonowała grupa inicjatywna, w skład której weszli: Joanna Tuney, Ewa Błońska, nieżyjący już Roman Siemaszko i Michał Bajer. Stowarzyszenie zajmowało się, szczególnie w pierwszych latach swej działalności, doskonaleniem infrastruktury technicznej osiedli. Dzięki Stowarzyszeniu obydwie osiedla zostały stelefonizowane przez TPSA. W czasie śnieżnych zim (kto jeszcze pamięta, że w zimie jest śnieg?) Stowarzyszenie ze składkowych funduszy organizowało dodatkowe odśnieżanie ulic. Integrowało też swoich mieszkańców poprzez organizowanie wspólnych zabaw sylwestrowych, kuligów, balów karnawałowych oraz tzw. „śledzików”, czyli spotkań przedsięwziętych

tylko w męskim gronie. Pierwszym prezesem przez kilka lat była Joanna Tunej, która już wyprowadziła się z Czarnego Lasu, a którą można było w 2019 roku oglądać na TVP 1 w cotygodniowych programach „Sanatorium Miłości”. Następnym prezesem był Krzysztof Skwierczyński, a po nim Wojciech Gąsiorowski. W ostatnich latach działalność Stowarzyszenia została zawieszona.

W roku 2015 zostało utworzone przez cztery członkinie założycielki: Ewę Błońską, Elżbietę Klonowską, Agnieszkę Kulicką i Hannę Żmigrodzką Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich Czarnego Lasu pod nazwą „Łoża Czarnych Lasek”. Stowarzyszenie to zarejestrowane w Starostwie Powiatu Grodziskiego zasięgiem swojego działania obejmuje wszystkie mieszkanki Czarnego Lasu, które chcą uczestniczyć w jego pracach, a także sympatyczki niezrzeszone i nie mieszkające w Czarnym Lesie. Przedstawicielem „Łoży Czarnych Lasek” jest Ewa Błońska.

Spotkanie członkiń Łoży Czarnych Lasek Stowarzyszenia Gospodyń Wiejskich Czarnego Lasu. Od lewej siedzą: Małgorzata Jackowicz, Ania Łuczak, Danka Jabłońska, Ela Klonowska. Stoją od lewej: Agnieszka Kulicka, Hania Żmigrodzka i trzy Ewy: Pokorzyńska, Błońska i Jaworska (fot. M. Denis 2015 r.) Marcin Denis, będąc „naczelnym fotografem przedsięwzięć sołeckich Czarnego Lasu” jako jedyny mężczyzna był zapraszany na spotkania Łoży.

Mottem pań zrzeszonych w „Łoży” jest maksyma: „Życie należy pić z kryształowego kieliszka, a nie siorbać z blaszanego kubka”. Łoża ma też swój hymn który brzmi:

Hymn Czarnych Lasek

*Czarna Lasko już od rana
na śniadanie pij szampana.
Pełnia życia też wskazana.
Takie hasła to nie banal.
To wskazówka jest dla Laski:
Białe światło w formie laski,
otocz się nim, weź do siebie,
przekaż innym też w potrzebie.
Jesteś w Łoży Czarnych Lasek,
o tych słabszych pomyśl czasem.
Czarna Laska nie zawiedzie.
Laska rękę poda w biedzie.
Praw przyrody broń zawzięcie.
To jest nasze przedsięwzięcie.
Braci mniejszych kochaj czule,
pod strzechami krzew kulturę.
Czyniąc lepszym skrawek świata
- to dla Łoży jest zapłata.
A dla siebie - carpe diem
więc szampanem zakończ dzień!*
EB

Podczas spotkań „Łoży” powstaje wiele nowych inicjatyw. Członkinie organizują konkursy kulinarne, jak np. potrawy wegetariańskie, wypieki świąteczne lub dania różnych kultur. Wiele nagród zdobyła Urszula Wciślik. Każda z pań jest specjalistką od jakiejś potrawy, np. pieczenia chleba, robienia smalcu z siedmioma ziołami na miodzie czy pasztetu z selera. Do „Łoży” należą kobiety, które sprowadziły się z różnych stron Polski, dzięki czemu wnoszą dużo elementów ze swoich regionalnych tradycji.

W ramach „Łoży Czarnych Lasek” odbyły się też warsztaty z dzikiej kuchni słowiańskiej, w czasie których panie, spacerując po Czarnym Lesie, nauczyły się, jakie zioła są jadalne oraz kiedy najlepiej je zrywać. Następnie

były pieczone podpłomyki i różnego rodzaju wypieki z zebranymi ziołami. Ostatnio powstał i jest w trakcie realizacji pomysł zebrania wszystkich przepisów kulinarnych w małą książeczkę czarnoleską.

Przepis więdźmy jak zdobyć nagrodę w konkursie kulinarnym

*Przepis prosty jest jak nie wiem:
wrzuc do kotła przypraw siedem,
mieszaj w lewo, mów zaklęcie,
niech się uda p r z e d s i ę w z i ę c i e.
Mieszaj w lewo, mieszaj w prawo,
byle z sercem, byle żwawo.
Twoja wiedza jest potrzebna,
rzuc do ognia szczapy drewna.
Kipi w kotle, kipi w garze,
co to wyjdzie? Czas pokaże!
Dodaj także kroplę wina.
Tu alchemia się zaczyna,
gdy dołożysz ósme ziele
to dostaniesz nagród wiele.
Mieszaj w kotle nieustannie,
dodaj szalwię, macierzannę,
piołun, hyzop to już było,
coś by jeszcze się zmieściło.
Wszystko by się tu nadało,
przypraw ciągle jest za mało.
Kocimiętka, wilcze ziele,
przypraw ciągle tak niewiele,
tojad mocny, liść laurowy,
dodaj lubczyk ogrodowy,*

*morwa czarna, wierzba biała,
liść łopianu, mięta cała,
rdest wężownik też się nada
i na koniec dobra rada:
Okruch magii, dobre chęci,
niech się zupa w kotle kręci,
szczypta wiary, że nie czary,
/ to n i e c z a r y ! /
zrobią z ciebie numer jeden,
boś dodała przypraw siedem,
przez dwa sobie pomnożyła
i dlatego z w y c i ę ż y ł a.*

Epilog

*Siedem smaków śpiewa Brodka.
Czy nadaje się ta zwrotka?
Chyba ona niepotrzebna,
lecz do ognia dorzuć drewna.
Jeśli przepis ten za długi,
to zastosuj program drugi.
Tutaj przepis jest niewielki,
coś z Okrasy, coś z Geslerki,
a i Pascal niech coś doda,
na porady teraz moda.*

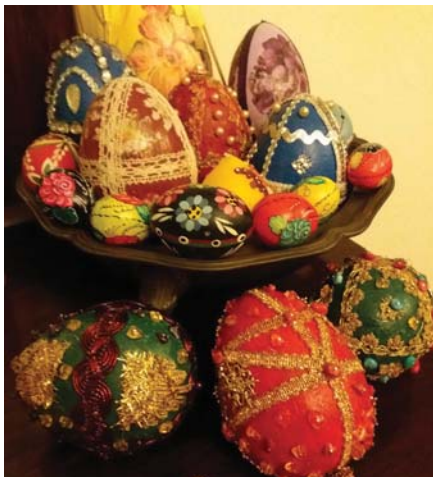
EB

W „Łoży” istnieje też kącik rzemiosła artystycznego, obejmującego decoupage oraz robienie bombek choinkowych, lampionów, jaj faberge i innych przedmiotów z koralu, szkiełek, cekinów, wstążek itp. Panie malują też obrazy, wykonują ozdoby z papieru i gliny. Dotychczas instruktorkami tych zajęć były mieszkanki Czarnego Lasu Teresa Kończyk i Monika Kukielka.

Spotkania „Łoży” odbywają się okazjonalnie przez cały rok i zawsze regularnie w okresie okołoswiątecznym. Czasem uczestniczki spotykają się z okazji Nocy Kupały, w długich sukniach z wiankami z ziół czarnoleskich, nad pięknymi stawami u Agnieszki Kulickiej. Tradycja świętojańska ma w Polsce charakter wybitnie towarzyski, a więc bez względu na światopogląd spotykamy się, aby pobyc na łonie natury, nad wodą, przy ognisku pod rozgwieżdżonym niebem.

Salatka wyróżniona w konkursie kulinarnym
„Łoży Czarnych Lasek”
(fot. M. Denis 2015 r.)

Jaja wielkanocne zdobione w trakcie
przedświątecznego spotkania „Łoży
Czarnych Lasek” (fot. E. Błońska 2016 r.)

„Łoża Czarnych Lasek” współpracuje też z redakcją kwartalnika „Moje Koło Gospodyń Wiejskich”, od roku 2018 wydawanego pod tytułem „Moja Wieś”. Od redaktor naczelnej tego czasopisma „Łoża” otrzymała w roku 2015 odznaczenie Srebrny Kłos, a w roku 2016 odznaczenie Nowoczesna i Tradycyjna. Od roku 2015 „Łoża” ma swoją stronę internetową, prowadzoną przez Elżbietę Klonowską¹. Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich Łoża Czarnych Lasek w roku 2019 przekształciło się ze Stowarzyszenia w Koło Gospodyń Wiejskich Łoża Czarnych Lasek, posiadające osobowość prawną, zarejestrowane w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. W skład Zarządu weszły: Ewa Błońska, Agata Feręczkowska i Elżbieta Klonowska.

¹ <https://www.mojekgw.pl>

Puszczanie wianków w Noc Kupały na stawach u Agnieszki Kulickiej. Odważnie do wody wchodzi Hania Żmigrodzka (fot. A. Kulicka 2015 r.)

W Czarnym Lesie działa też od 2014 roku Mazowiecki Klub Karate Tradycyjnego Nikobushi, powstały z inicjatywy sympatyków karate tradycyjnego – popularnej na całym świecie i mającej swoje korzenie w Japonii – sztuki walki bez broni². Zajęcia w klubie prowadzą licencjonowani trenerzy i instruktorzy. Prezesem klubu jest Ewa Szelągowska-Kalman (1 dan sensei). Głównym trenerem jest Robert Kalman (3 dan sensei), a jednym z instruktorów Mateusz Szelągowski (3 dan sensei) – mistrz Europy i świata z 2013 roku. Wszyscy trenerzy są mieszkańcami Czarnego Lasu od 2010 roku. W klubie prowadzone są autorskie zajęcia dla wszystkich grup wiekowych. Klub zrzeszony jest w Polskim Związku Karate Tradycyjnego i w Mazowieckim Związku Karate Tradycyjnego. Jednym z priorytetów pracy klubu jest działalność na rzecz społeczności lokalnej.

² <http://karatenikobushi.pl>

Filary Klubu Nikobushi: Robert Kalman, Mateusz Szelągowski, Ewa Szelągowska-Kalman, Jasio Szelągowski i Nikodem Kalman (fot. archiwum prywatne rodziny Kalman 2014 r.)

W czerwcu 2016 roku powołana została – jako pierwsza w gminie Grodzisk Mazowiecki – nieformalna Młodzieżowa Rada Sołecka. Przewodniczącym Rady został Łukasz Denis, zastępcą przewodniczącego Patryk Eljaszewicz, członkami: Zuzanna Smykał, Michał Śrutwa i Jakub Śrutwa. Podczas spotkań rada omawia sprawy, które dotyczą dzieci i młodzieży zamieszkałych w Czarnym Lesie. Ostatnio dyskutowała o planach powstania i sposobach późniejszego działania świetlicy na naszym terenie. Celem Rady było też zwiększenie zaangażowania młodzieży w podejmowanie decyzji dotyczących ich spraw na poziomie lokalnym. Warto też zauważyć, że dorośli często potrzebują opinii dzieci na temat pomysłów i rozwiązań dotyczących spraw młodych mieszkańców.

Obecnie w 2019 wygasła kadencja Młodzieżowej Rady Sołeckiej. Nabór do nowej rady młodzieżowej nastąpi wkrótce.

Młodzieżowa Rada Sołecka Czarnego Lasu kadencji lat 2016-2019
(fot. M. Denis 2017 r.)

Niektóre potrzeby mobilizowały *ad hoc* mieszkańców do wspólnego działania, np. w latach 2000-2010 mieszkańcy wschodniej części Czarnego Lasu z różnych źródeł i różnymi sposobami zdobywali materiał na utwardzenie ulicy Miłorzębu, czasem własnoręcznie go rozpościerali, a nawet sami wykopali kilkadziesiąt metrów rowu i zbudowali przepust pod drogą.

Naprawa ul. Miłorzębu przez mieszkańców. Na pierwszym planie Piotr Macher
(fot. A. Obidziński ok. 2000 r.)

Bezpieczeństwo

Pod tym hasłem pojawiło się kilka inicjatyw sołeckich finansowanych z funduszu sołeckiego oraz najwcześniejsze akcje z początków działalności Stowarzyszenia Mieszkańców Czarnego Lasu.

Tablica „Czujny Sąsiad” na południowo-zachodnim wjeździe do Czarnego Lasu od ulicy Platanowej. Po drugiej strony ulicy to już Budy Grzybek, Gmina Jaktorów
(fot. E. Błońska 2018 r.)

Już w roku 2001 panie z Czarnego Lasu wzięły udział w kilkutygodniowym szkoleniu „Bezpieczna Kobieta”. W roku 2002 została rozpoczęta trwająca do dziś akcja „Czujny Sąsiad”, prowadzona we współpracy z Wydziałem Prewencji Powiatowej Komendy Policji w Grodzisku Maz. Polega ona na tym, że mieszkańcy zawiadamiają sąsiadów o swoich dłuższych wyjazdach z domu, aby ci mieli baczenie, czy nikt nie wchodzi na teren ich działek

lub do domu. Sąsiedzi wybierają też ze skrzynek zalegającą pocztę, która mogłaby być sygnałem dla osób postronnych, że od dłuższego czasu nikogo nie ma w domu. Przy wjazdach do Czarnego Lasu stoją tablice informujące o objęciu mieszkańców tą akcją, a mieszkańcy przystępujący do niej przylepili na swoje domy i ogrodzenia specjalne nalepki, świadczące o uczestniczeniu w niej.

Od 2016 roku trwają cykliczne szkolenia z zakresu pierwszej pomocy medycznej, finansowane z funduszu sołeckiego. Początkowo były to szkolenia dla dorosłych, a następnie objęto szkoleniami dzieci w dwóch grupach wiekowych. Najmłodszymi szkolącymi się dziećmi były nawet pięcio- i sześciolatki, które w miarę swoich sił, uczyły się na fantomach przeprowadzania resuscytacji oddechowej i bandażowania ran, a także dzwonienia do służb ratunkowych i zapamiętywania telefonów alarmowych.

Szkolenie dzieci z pierwszej pomocy w świetlicy w Kozerkach prowadzi ratownik i instruktor medyczny Dominik Tarnowski (fot. M. Denis 2016 r.)

W roku 2017 Sołectwo wprowadziło nowatorskie szkolenie z zachowań w sytuacjach ekstremalnych, przeprowadzone przez przedstawicieli Fundacji Byłych Żołnierzy i Funkcjonariuszy Jednostek Specjalnych. Mieszkańcy zapoznali się najpierw z pojęciem terroryzmu i jego odmianami: polityczną

i rabunkową. Nauczyli się, jak rozróżniać cel ataku terrorystów, jak reagować podczas ataku terrorystycznego np. w banku, supermarkecie, metrze itp.

Uczulono nas, na co zwracać uwagę w szpitalu, kinie, kawiarni czy supermarkecie, na przystanku metra czy w autobusie oraz jak się zachować, gdy terrorysta chce zabijać zakładników albo gdy nie ma szans na przetrwanie lub uwolnienie. Nauczyliśmy się, jakiej możemy użyć broni, teoretycznie nie mając nic przy sobie. Przeszkolono też jak należy się zachować w przypadkach zakładniczych, jak kłaść się na ziemi, jak odpowiadać terrorystyce, jak i czym zająć umysł podczas bycia przetrzymywanym.

Pokazano też bardzo ważną sytuację, jak należy się zachować przy oswobodzeniu z wydarzenia zakładniczego podczas wyzwalania przez grupę antyterrorystyczną. Dowiedzieliśmy się też, jak należy wychodzić z zadymionego budynku lub gdy nie wiemy, czy nie ma jeszcze innych niebezpiecznych ładunków.

Szkolenie z zachowań w sytuacjach ekstremalnych (fot. K. Kubacki 2017 r.)

W 2018 roku w odbyły się kolejne szkolenia z pierwszej pomocy medycznej, pogłębiające nasze umiejętności. Przypomnieliśmy sobie metody pomocy w przypadkach takich jak: reakcja uczuleniowa, padaczka, zawał, omdlenie, skaleczenie, złamanie, oparzenie, zadławienie. Ćwiczyliśmy też

ponownie zabiegi resuscytacyjne (BLS) z użyciem automatycznego defibrylatora zewnętrznego (AED). Ponadto opanowywaliśmy techniki udzielania pierwszej pomocy w wypadku zakrztuszenia się, krwotoku, udaru lub zawału, przecięcia ręki piłą, upadku z drabiny itp. Wiedza ta może przynieść bezcenny rezultat w sytuacji zagrożenia zdrowia czy życia.

Kolejnym przedsięwzięciem z zakresu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców było zrealizowane w 2019 roku szkolenie „Bezpieczna Kobieta”, przeprowadzone przez byłego funkcjonariusza jednostek specjalnych. Składało się ono z obszernej części teoretycznej oraz zajęć praktycznych. Część teoretyczna przybliżyła wiedzę o tym, jak się zachować np. na ulicy, w windzie, supermarkecie lub w miejscach, w których nie powinna się znajdować oraz jakie wyposażenie jej torebki może się przydać do obrony. Część praktyczna uczyła sposobów uwalniania się od napastnika przy użyciu minimalnej siły dłoni oraz chwytów osłabiających napastnika przy wykorzystaniu jego punktów wrażliwych. Część praktyczną prowadził wieloletni trener aikido z Kambodży.

Wszystkie wymienione wyżej działania, mające na celu zwiększanie bezpieczeństwa, a także praktyczne ćwiczenia samoobrony metodą japońskiego karate tradycyjnego w ośrodku Dojo Stara Wieś, sołectwo Czarny Las przeprowadziło jako pierwsze i dotychczas jedyne z sołectw gminy Grodzisk Mazowiecki.

Warsztaty samoobrony metodą japońskiego karate tradycyjnego w japońskim ośrodku w Dojo Stara Wieś (fot. M. Denis 2017 r.)

Działalność ekologiczna

Mieszkańcy Czarnego Lasu starają się współistnieć z otaczającą ich przyrodą, minimalizując naruszanie istniejącego porządku ekologicznego. Podejmują wiele akcji mających na celu ochronę przyrody, ale i też edukację najmłodszego pokolenia.

Najważniejszą akcją ekologiczną mieszkańców Czarnego Lasu wydaje się być protest przeciwko budowie linii przesyłu prądu o napięciu 400 kV, planowanej w sąsiedztwie Sołectwa. W bardzo bliskie sąsiedztwo naszej zacisznej wsi Marszałek Województwa wpisał bez konsultacji z mieszkańcami linię 400 kV odcinka Kozienice-Ołtarzew.

To w Czarnym Lesie, w jednym z najstarszych drewnianych domków odbyło się w 2015 roku pierwsze spotkanie, na którym zawiązał się Komitet Społeczny protestujących przeciwko realizacji inwestycji 400 kV, złożony z przedstawicieli naszego Sołectwa oraz stowarzyszeń z gmin ościennych: Jaktorowa, Żabiej Woli i Radziejowic. W następstwie tego spotkania mieszkańcy Czarnego Lasu współuczestniczyli w protestach w Warszawie, w blokadach ruchu na drogach wojewódzkich i autostradzie A2 oraz w sesji Sejmiku Wojewódzkiego.

Protest przeciwko linii 400kV. Sołtysi: J Zawadzki, E. Błońska, S. Pietraszek, aktor A. Grabowski, burmistrzowie G. Benedykciński i P. Galiński, radny M. Gajowniczek (fot. K. Kubacki 2016 r.)

Pod listą protestacyjną podpisy zbierały Hanna Żmigrodzka i Ewa Błońska, chodząc od mieszkańca do mieszkańca. Podpisy zbierano też w sklepie w Czarnym Lesie i na przedsiębiorstwach sołeckich. W roku 2017 planowane wcześniej decyzje lokalizacyjne zostały zawieszone. Obecnie czekamy na pozytywne rozstrzygnięcia ze strony stosownych władz.

Drugą dużą akcją naszych mieszkańców jest coroczne, wiosenne sprzątanie Czarnego Lasu, zwłaszcza lasów i łąk stanowiących miejsca naszych spacerów. Rozpoczęliśmy ją w 2002 roku z inicjatywy Artura Obidzińskiego, jako pierwsi w Gminie. Początkowo uczestniczyło w akcji kilka osób, z czasem nawet kilkadziesiąt. W niektórych latach zbieraliśmy nawet pełen ciężarowy kontener śmieci.

W pierwszych latach podczas wiosennego sprzątania, z przydroży i lasów przywoziliśmy pełne przyczepy śmieci (fot. B. Obidzińska 2004 r.)

Po kilku akcjach sprzątania Nadleśnictwo Chojnów sfinansowało wykonanie tablicy, zaprojektowanej przez Agnieszkę Obidzińską, zachęcającej do zachowania czystości w naszych lasach przez odwiedzających je gości. Tablicę postaviliśmy sami przy wjeździe do lasu przy ul. Bułgarskiej od strony Janinowa. Po kilku latach sprzątania naszą akcję podjęły inne sołectwa. Szczęśliwie, ostatnio jest coraz mniej

śmieci do zbierania. Z czasem nasze sprzątanie przerodziło się w „Dzień Ekologii”, łączący sprzątanie z piknikami integracyjnymi i z konkursami przyrodniczymi.

Montaż tablicy przy wjeździe do Czarnego Lasu od wschodniej strony (fot. M. Obidzińska 2004 r.)

W roku 2016 Dzień Ekologii przebiegał pod hasłem „Dnia Niezapominajki”. Dzień ten obchodzi się od kilkunastu lat 15 maja. W tym dniu promujemy szczególnie walory polskiej przyrody i różnorodność biologiczną, pamiętamy o potrzebie jej ochrony. Dodatkowo „nie-zapominajka” ma na celu zachowanie od zapomnienia ważnych chwil w życiu, osób, miejsc i sytuacji, lokalnych tradycji. Święto to zachęca nas do pamiętania o bliskich, życzliwości i otwarcia na drugiego człowieka, dostrzeżenia go na własnym osiedlu, dzielnicy czy mieście, przypomina o konieczności dbania o nasze otoczenie. Dlatego w czasie naszego festynu, po

sprzątaniu, odbył się konkurs ze znajomości przyrody Czarnego Lasu, zabawy sportowe oraz pokaz i nauka karate przeprowadzone przez Ewę Szelągowską-Kalman.

W roku 2017 nie zapominając o niezapominajce Dzień Ekologii przebiegał pod hasłem „Ratujemy Pszczoły – Sadzimy Lipy”. Coroczna akcja sprzątania Czarnego Lasu – tras spacerowych, ulic, przybrzeżnych lasów i łąk, zamieniła się w tym roku w Tydzień Ekologii w Czarnym Lesie.

W programie Tygodnia Ekologii znalazły się: sprzątanie, terenowa gra rodzinna pt. „Poznajemy Czarny Las”, piknik z atrakcjami ekologicznymi oraz sadzenie miododajnych drzew i krzewów. Sprzątanie odbywało się przez cały tydzień, aby mieszkańcy mieli możliwość w dowolnym czasie posprzątać swoje ulubione miejsca spacerowe. Równolegle trwała rodzinna gra terenowa „Poznajemy Czarny Las”,

przygotowana w głównej mierze przez Artura Obidzińskiego. W trakcie gry uczestnicy musieli odnajdować różne miejsca w Czarnym Lesie, szukać informacji w Internecie i wypytывать najstarszych mieszkańców o przeszłość wsi. Również przez cały tydzień w ramach hasła „Ratujemy Pszczoły – sadzimy Lipy” sołtys Ewa Błońska wydawała bezpłatnie, otrzymane dzięki jej staraniom od Zakładu Gospodarki Komunalnej, sadzonki miododajnych krzewów: porzeczek złotej i karagany syberyjskiej, kruszyny pospolitej i pięciornika krzewiastego, do posadzenia na prywatnych działkach lub w pasach drogowych. Zakończeniem tygodnia ekologii był piknik połączony z rozwiązaniem gry terenowej, konkursem przyrodniczym dla dzieci przeprowadzonym przez Monikę Kukielkę i pierwszym biegiem czarnoleskim w dwóch kategoriach wiekowo-dystansowych.

Zwycięzcy pierwszego biegu czarnoleskiego w trakcie „Dnia ekologii” na ulicy Choinowej. Jerzy Feręczkowski jako pierwszy, z tyłu Piotr i Konrad Wciślikowie (fot. M. Denis 2017 r.)

Odbył się też konkurs potraw przygotowanych przez dzieci. Nagrodą dla uczestników wszystkich wydarzeń był wyjazd do Puław i na Farmę Iluzji do Trojanowa. W pikniku wzięli też udział goście: przedstawiciel Nadleśnictwa Chojnów i grodziska Straż Miejska. Strażnicy poprowadzili ćwiczenia, prezentujące jak bezpiecznie i ekologicznie mieszkać w naszej

gminie oraz pokazali dzieciom sprzęt używany w ich pracy. Leśniczy z Nadleśnictwa Chojnów odpowiadał na pytania, jak sadzić i pielęgnować rośliny i jak chronić je przed szkodnikami, a także opowiedział o zwierzętach zamieszkujących teren Czarne Lasu, oraz jak postępować w przypadku spotkania z dzikami lub lisami. W tym czasie Ewa Błońska wydawała bezpłatne sadzonki, przede wszystkim lip, a także dębów, brzoź i buków.

Kolejną inicjatywą przyrodniczą była prowadzona w latach 2008-2012 akcja „Chronimy żaby”. Polegała ona na tym, że wzdłuż dróg, przez które żaby wiosną wędrowały do stawów, będących miejscem ich rozrodu, ustawiano specjalne płotki uniemożliwiające wchodzenie im na jezdnię i śmierć pod kołami samochodów. Przed płotkami stały wkopane w ziemię wiaderka, do których wpadały żaby, zamiast przejść przez niebezpieczne dla nich ulice. Z wiaderek dwa-trzy razy dziennie wybierano żaby i przenoszono je do zbiorników, ku którym zmierzały. Ponieważ w pierwszym roku płotki były niszczone przez nieznaną sprawców, w kolejnych latach o patronat nad akcją poprosiliśmy Nadleśnictwo Chojnów. Być może logotyp Nadleśnictwa zamieszczony na płotkach ustrzegł je przed kolejną dewastacją.

Ustawianie płotków uniemożliwiających żabom wejście na drogę w Makówce
(fot. A. Obidziński 2009 r.)

Akcję „Chronimy żaby” rozpoczęła Ewa Błońska po konsultacji udzielonej przez Artura Obidzińskiego. Wśród mieszkańców szczególnie aktywnie włączyli się w tę akcję Grzegorz Cal i Andrzej Polańczyk. Kilka lat temu wzięli w niej udział również pensjonariusze Ośrodka Leczenia Uzależnień oraz studenci SGGW pod opieką dr. Krzysztofa Klimaszewskiego. Za tę akcję sołtys Ewie Błońskiej przyznano w roku 2011 drugie miejsce w ogólnopolskim konkursie „Ziemia Planeta Kobiet” zorganizowanym przez Fundację Yves-Rocher i Institut De France. Przy okazji odbierania nagrody za akcję ratowania żab Ewa Błońska wzięła udział w międzynarodowej kampanii „Sadzimy drzewa dla dobra Planety”, której celem było posadzenie 50 milionów drzew na świecie do końca 2015 roku. Opisana później w lokalnej prasie akcja ratowania żab, pozwoliła w pozytywny sposób spojrzeć czytelnikom na te bardzo pożyteczne płazy.

Dzięki staraniom przedstawicieli sołectwa Rada Miejska gminy Grodzisk Mazowiecki ustanowiła dwa nowe pomniki przyrody na terenie wsi i zaakceptowała wybrane przez mieszkańców w drodze konkursu imiona dla wszystkich trzech naszych drzew pomnikowych. Pierwszy z nich, czyli kasztanowiec zwyczajny – dotychczasowy jedyny nasz pomnik przyrody, rosnący przy ulicy Cisowej, otrzymał imię „Biały” z powodu pięknych, białych kwiatostanów i przekornie do nazwy naszego Czarnego Lasu. Drugi – dąb szypułkowy, rosnący przy ulicy Platanowej, dostał imię „Pogranicznik”, ponieważ rośnie na granicy dwóch sołectw i dwóch gmin – Grodzisk Mazowiecki i Jaktorów. Trzeci – dąb szypułkowy rosnący przy ulicy Choinowej otrzymał nazwę „Czarny Mak”, jako że ulica Choinowa jest drogą graniczną pomiędzy dwoma sołectwami Czarnym Lasem i Makówką.

Trzeci pomnik jest szczególny, bowiem stanowi go dąb wraz ze stojącą pod nim murowaną kapliczką. Znajduje się przy ulicy Choinowej, dawnej drodze z Mościsk do Ogidla. Wg informacji, które zaczerpnęłam z artykułu Jana Panaka w Grodziskim Piśmie Społeczno-Kulturalnym Bogoria nr 175 z lutego 2008, *...kapliczkę tę ufundował młynarz z Makówki Jadachowski, jako wotum dziękczynne za pomyślne łowy zwierzyny płowej na polach włościańskich Makówki i Czarnego Lasu. Kapliczka mogła powstać latach 1920-1922. Była ona cennym obiektem sakralnym dla okolicznej ludności, ponieważ najbliższe kościoły mieściły się w Grodzisku Mazowieckim i Radziejowicach. Podczas okupacji niemieckiej przy kapliczce pochowano*

osobę zabitą we wsi Czarny Las. Krążą o tym fakcie różne opowieści. W czasie okupacji w tym regionie działało wiele organizacji podziemia, jak również cywilnych band rabujących mienie ludności. Wg relacji mieszkanki Makówki Marii Ślesińskiej, ciało zabitego wiezono wozem do lasu. Gdy wóz dojechał do kapliczki konie odmówiły posłuszeństwa woźnicy. Pochowano zatem ciało w tym miejscu. W rok po tym zdarzeniu rodzina zmarłego zabrała ciało i pogrzebała na własnym cmentarzu³.

Kasztanowiec zwyczajny „Biały”
(fot.M. Denis 2019 r.)

Dąb szypułkowy „Pogranicznik”
(fot. E. Błońska 2016 r.)

Podczas trzeciej kadencji sołtys Ewy Błońskiej na wniosek sołectwa Czarny Las, dla zabezpieczenia przed przewróceniem, kapliczka została lekko odsunięta od dębu i odnowiona na koszt Gminy oraz postawiono obok niej ławeczkę. Kapliczką obecnie opiekują się mieszkanki Czarnego Lasu, a płotek wokół niej niedawno ufundował mieszkaniec Makówki.

Około roku 2010, dzięki inicjatywie Krzysztofa Kukielki zostały zamówione i sfinansowane z funduszu sołeckiego, a następnie rozmieszczone na trawnikach tabliczki z apelem „Posprzątaj po swoim psie”. Chociaż początkowo były

³ Na podstawie artykułu Jana Panaka: 2008. Figurka ukryta wśród drzew. Bogoria nr 175, s. 24

przyjęte z umiarkowanym entuzjazmem, to po niedługim czasie zaczęły spełniać swoje zadanie.

Najnowszą inicjatywą ekologiczną Czarnego Lasu jest odstąpienie na apel sołtys Ewy Błońskiej, za przykładem Grodziska Mazowieckiego i innych miast, od stosowania fajerwerków w noc sylwestrową. W zamian za to coraz piękniej przystrajane są domy i działki w okresie Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku.

Dąb z kapliczką przed renowacją
(fot. M. Obidzińska 2008 r.)

Kapliczka po renowacji i przesunięciu
(fot. M. Denis 2018 r.)

- 4 2011-06-03 - <https://www.obiektywna.pl/Grodzisk-Mazowiecki/otwarcie-placu-zabaw-i-miejsca-spotkan-soleckich-w-czarnym-lesie>
2011-10-19 - <https://www.obiektywna.pl/Grodzisk-Mazowiecki/babie-lato-z-winem>
2012-04-24 - <https://www.obiektywna.pl/Grodzisk-Mazowiecki/akcja-sprzatania-w-gminie-grodzisk-mazowiecki>
2012-06-14 - <https://www.obiektywna.pl/Grodzisk-Mazowiecki/dzien-dzieci-z-czarnego-lasu-i-makowki>
2016-08-29 - <https://www.obiektywna.pl/Mazowsze/koniec-wakacji-poczatkciem-protestow>
2017-02-11 - <https://www.obiektywna.pl/Grodzisk-Mazowiecki/czy-jestesmy-gotowi-na-zagrozenia-wspolczesnego-swiate>
2018-06-06 - <https://www.obiektywna.pl/Grodzisk-Mazowiecki/o-centralnym-porcie-komunikacyjnym-z-mieszkancami-czarnego-lasu>
2018-10-31 - <https://www.obiektywna.pl/Grodzisk-Mazowiecki/czarny-las-otrzymal-odpowiedz-w-sprawie-centralnego-portu-komunikacyjnego>
2018-11-09 - <https://www.obiektywna.pl/Grodzisk-Mazowiecki/czarny-las-doczekal-sie-swietlicy>
2018-12-15 - <https://www.obiektywna.pl/Powiat-Grodziski/mikolajki>
2018-12-24 - <https://www.obiektywna.pl/Grodzisk-Mazowiecki/puchary-swietego-mikolaja-zdobyte>

Polityka informacyjna i promocja Sołectwa

Sołectwo regularnie prowadzi na serwerze gminnym oficjalną, profesjonalną stronę internetową: www.czarnylas.grodzisk.pl. Na stronie sołeckiej pojawiają się. comiesięczne, czasami nawet dwa razy w miesiącu, ogłoszenia o bieżących sprawach dotyczących naszej wsi. Wydawane jest też elektronicznie i rozsyłane mailowo do mieszkańców, którzy wpisali się na listę mailingową comiesięczne, czasami nawet dwa razy w miesiącu „Info sołeckie”, które również pojawia się na internetowej stronie sołeckiej. Wszelkie informacje i komunikaty wywieszane są przede wszystkim regularnie na tablicach sołeckich.

Mieszkańcy korzystają też z czarnoleskiej grupy na Facebooku. Sołectwo współpracuje też z portalem Obiektywna Gazeta Internetowa (www.obiektywna.pl). Każda inicjatywa Sołectwa jest relacjonowana na łamach portalu. Redaktor Kamil Kubacki często uczestniczy w naszych przedsięwzięciach, aby na bieżąco przedstawiać nowinki z Czarnego Lasu⁴.

Ważniejsze wydarzenia, dotyczące naszego Sołectwa odnotowywane są w publikacjach Pisma Społeczno-Kulturalnego Bogoria. Redaktor Naczelny tego pisma pan Krzysztof Bońkowski jest prawnikiem pierwszego Sołtysa Czarnego Lasu Władysława Ciesielskiego, o którym była mowa w części historycznej.

W celu promocji Sołectwa zamawiane są gadżety w ustalonej dla Sołectwa kolorystyce czarnej i zielonej z pomocniczą barwą białą i z logotypem Czarnego Lasu w postaci napisu „I ♥ Czarny Las”. Gadżety te rozdawane są uczestnikom przedsięwzięć sołeckich: konkursów, pikników, festynów, szkoleń, warsztatów. Najpierw były to koszulki, następnie czapki. Ostatnio doszły apteczki pierwszej pomocy, przydatne na wycieczki piesze i rowerowe, a także plecaki, opaski odblaskowe, kubki i kosze na zakupy – wszystko z logotypem i w wybranej kolorystyce.

Czarny Las trzykrotnie w roku 2017, 2018 i 2019 wziął udział w ogólnogminnych festynach „Nasze Wsie naszą Dumą”. Prezentacja Czarnego Lasu obejmowała: występy mieszkańców na scenie, stoisko z wyrobami artystycznymi i kulinarnymi mieszkańców oraz warsztaty i pokazy robotyki, makijażu, deкупаżu, karate i ożywiania rysunków na smartfonie.

W 2018 roku grupa młodych karateków z Czarnego Lasu z Mazowieckiego Klubu Karate Tradycyjnego Nikobushi zaprezentowała na scenie pokaz samoobrony. Pokaz poprowadził mieszkaniec Czarnego Lasu, trener, sędzia i instruktor Robert Kalman. Następnie zaśpiewały i zatańczyły dzieci z czarnoleskiego przedszkola „Mali Artyści”.

Stoisko Czarnego Lasu wyróżniało się różnorodnością. Na każdego, kto zechciał je odwiedzić i porozmawiać o Czarneym Lesie czekały czarnoleskie nalewki i różne przekąski wegetariańskie sporządzone w artystycznym stylu przez mieszkanki Czarnego Lasu pod hasłem: „Można inaczej – smacznie – artystycznie – wegetariańsko – ekologicznie”.

Sołtysi: Ewa Dąbrowska z Mościsk, Marek Krajewski z Janinowa, Małgorzata Sobol z Kozerek, Bożena Bajkowska z Makówki, Urszula Jasińska z Kałęczyna, Krzysztof Szymański z Władkowa, Ewa Błońska z Czarnego Lasu oraz Burmistrz Grzegorz Benedyckiński na scenie podczas festynu „Nasze wsie, naszą dumą” (fot. M. Denis 2018 r.)

Zaoferowaliśmy ponadto warsztaty karate dla wszystkich dzieci, które się zgłosiły, pokazy robotyki i zabawy z robotami dla dzieci, prowadzone przez naszych mieszkańców z firmy Lingostar, warsztaty dekupażu i pokaz wyrobów – rękodzieła oraz malarstwa, malowanie i za pomocą specjalnej aplikacji telefonicznej uruchamianie obrazków na telefonie,

a także malowanki dzieci z przedszkola „Mali Artyści”. Ponadto Magdalena Mandelska wykonywała bezpłatnie profesjonalny pokaz makijażu dla wszystkich pań, które się zgłosiły do stoiska.

Stoisko Czarnego Lasu na festynie „Nasze wsie, naszą dumą”
(fot. M. Denis 2018 r.)

Gdy w 2017 roku Sołectwo otrzymało nagrodę z Urzędu Gminy za udział w festynie „Nasze Wsie Naszą Dumą”, za całą kwotę zostały zamówione plecaki w kolorystyce Czarnego Lasu i z jego emblematem, które następnie otrzymali realizatorzy stoiska Czarnego Lasu na festynie. W 2019 roku poza pokazami karate występowała Vlasta Vysochanska z trzema piosenkami.

Fundusz sołecki i jego rola w integracji społecznej

Duże znaczenie w integracji lokalnej społeczności Czarnego Lasu odgrywa fundusz sołecki. Fundusz ten istnieje na mocy Ustawy z dnia 20 lutego 2009 r.⁵, a środki na jego realizację pochodzą z budżetu gminy i służą poprawie życia mieszkańców sołectw. Kwota przypadająca na dane sołectwo odpowiada w przybliżeniu iloczynowi 1% dochodu gminy przypadającego na jednego mieszkańca gminy i liczby zameldowanych w sołectwie mieszkańców. Zatem im więcej zameldowanych, tym większa kwota funduszu.

Plac zabaw integruje. Najlepsze kielbaski są z sołeckiego ogniska
(fot. E. Tryburcy-Kubacka 2018 r.)

Uchwałą Nr 478/2009 Rady Miejskiej w Grodzisku Mazowieckim z dnia 24 czerwca 2009 roku w sprawie wyrażenia zgody na wyodrębnienie funduszu sołeckiego w budżecie Gminy Grodzisk Mazowiecki na 2010 rok zostaje uruchomiony fundusz sołecki już w pierwszym roku obowiązywania Ustawy o Funduszu Sołeckim. Sołectwa mogą już w roku 2010 korzystać ze swego pierwszego funduszu sołeckiego. Nie wszystkie to robią, nie wszystkie wykorzystują przyznane im kwoty w pełnej wysokości.

⁵ Dziennik Ustaw. 2009, nr 52, poz. 420.

Wydatki z funduszu sołeckiego w Czarnym Lesie w latach 2010-2014 przeznaczane były głównie na wyposażenie placu zabaw w zabawki dla dzieci a także na wiaty ze stołami i ławkami, a nawet patyki do kiełbasek z napisem Sołectwo Czarny Las. Później z funduszu sfinansowano ogrodzenie placu, zbudowano grill-kominek i zakupiono przyrządy plenerowe fitness dla dorosłych. Pismem z dnia 18 września 2009 roku Burmistrz przeznaczył działkę w bezpośrednim sąsiedztwie stacji uzdatniania wody dla sołectwa na urządzenie placu zabaw dla dzieci.

W kolejnych latach fundusz sołecki przeznaczany był w większej mierze na edukację regionalną, obejmującą zagadnienia historyczne, geograficzne i przyrodnicze, na szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i na warsztaty rękodzieła. W dalszym ciągu doposażano też plac zabaw przy ulicy Choinowej. Poza niewątpliwymi korzyściami materialnymi umożliwiającymi doposażenie Sołectwa, fundusz poprzez możliwość zorganizowania wspólnych szkoleń, warsztatów, pikników czy innych imprez przyczynił się bardzo do bliższego poznania się i do integracji społeczności Czarnego Lasu.

Fundusz stał się lokomotywą napędzającą nowe pomysły i inicjatywy. Mimo że obwarowany niejednokrotnie niejednoznacznymi przepisami prawa i coraz to nowymi lokalnymi rozporządzeniami, dzięki dobrej woli mieszkańców do wspólnego decydowania, przy umiejętnym jego wykorzystaniu, przynosi ogromne korzyści.

Wiosną w roku 2015 w ramach edukacji ekologicznej zorganizowano wyjazd do arboretum i alpinarium w Rogowie, z przejazdem kolejką wąskotorową na trasie Rogów-Jeżów-Rogów zakończony ogniskiem integracyjnym. Byliśmy zachwyceni różnorodnością kwitnących tam kwiatów i krzewów, liczbą różnych gatunków drzew. Ten piękny spacer, połączony z walorami edukacyjnymi na długo zapadł wszystkim w pamięci.

Jesienią 2015 roku w ramach wyjazdu szkoleniowego o tematyce przyrodniczo-historycznej z elementami tradycji polskiej i świąt regionalnych zorganizowany został wyjazd na Święto Przywitania Złotej Jesieni do Kazimierza Dolnego. Na początku obejrzelśmy wyroby rzemiosła tradycyjnego oraz próbowaliśmy i zakupiliśmy specjały lokalnej kuchni. Następnie zwiedziliśmy z przewodnikiem najważniejsze zabytki miasta i ruiny zamku na wzgórzu oraz patrzyliśmy z punktu widokowego na niemal

wyschniętą Wisłę. Ci z nas, którzy pamiętali Kazimierz Dolny sprzed lat, mogli zauważyć, jak zaczarowana atmosfera tego miasteczka zmieniła się na rzecz komercyjnego wystroju punktów gastronomicznych i pamiątkarskich, które bezceremonialnie weszły w jego zabytkową przestrzeń.

Na wieży zamku w Kazimierzu Dolnym
(fot. M. Denis 2015 r.)

W tym samym roku 2015 odbyły się w trzech edycjach konkursy potraw i wypieków. Tematyka konkursów obejmowała potrawy wielkanocne, wigilijno-bożonarodzeniowe, karnawałowe i potrawy wegetariańskie – głównie potrawy z dyni. Konkursy odbywały się w Ośrodku Wolnego Wyboru w Czarnym Lesie

W 2016 roku rozpoczęliśmy też kolejną edycję szkoleń z zakresu rzemiosła artystycznego, w tym kursy dekupażu i ręcznego robienia ozdób wielkanocnych i bożonarodzeniowych. Dzięki temu na naszych choinkach zawisły nasze samodzielnie zrobione bombki. Ponadto z okazji mikołajek zorganizowaliśmy wyjazd do Centrum Nauki Kopernik oraz do Wilanowa, aby obejrzeć Królewski Ogród Świąteł. Okres świąteczny zakończyliśmy spotkaniem kolędowym członkiń Stowarzyszenia Gospodyń Wiejskich Łoży Czarnych Lasek w drewnianym domku Ośrodka Wolnego Wyboru. Spotkanie jasełkowe rozpoczęło tradycję kolędowania, która w roku 2017 przekształciła się w spotkania rodzinne.

Kolejny 2016 rok – przyniósł nam cykl szkoleń i warsztatów, zarówno stacjonarnych jak i wyjazdowych, poszerzających naszą wiedzę i umiejętności. Szczególną popularnością zaczęło cieszyć się wśród mieszkańców biorących udział w przedsięwzięciach sołeckich rozwijanie umiejętności manualnych przy jednoczesnej możliwości zapoznania się z teorią i praktyką wyrabianych produktów na miejscu ich wytwarzania.

W ramach przedsięwzięcia sołeckiego zrealizowano edukacyjny wyjazd do Tykocina i Kurowa połączony z konkursami ekologicznymi. Wyjazd ten miał głównie na celu poznanie Narwiańskiego Parku Narodowego oraz kontynuację konkursu ekologicznego dla dzieci i dorosłych. Możliwość obejrzenia rozlewisk Narwi i przejście kładką przez bagna, dało nam nową wiedzę ekologiczną i niezapomniane wrażenia z obcowania z przyrodą.

W siedzibie Dyrekcji Parku w Kurowie, gdzie odbywała się Biesiada Miodowa, zapoznaliśmy się z procesem wyrobu miodu i degustowaliśmy wyroby bartników. Spotkało to się ze szczególnym zainteresowaniem naszego Stowarzyszenia Gospodyń Wiejskich Łoży Czarnych Lasek, które wzięły udział w wielu konkursach kulinarnych.

Kolejnym wyzwaniem były warsztaty lepienia pierników w samym sercu ich powstania – w Toruniu, w zabytkowej fabryce rodziny Weese, powstałej 14 lutego 1763 roku, której tradycje są kontynuowane do dzisiaj w Fabryce Cukierniczej „Kopernik” S.A. W ramach warsztatów uczestnicy mieli możliwość wybrania dla siebie formy piernikowej, uformowania ciasta i wykrojenia piernika. Po upieczeniu mogliśmy zabrać ze sobą nasze wypieki.

Następnie w największym i wyjątkowym Muzeum Toruńskiego Piernika dzięki interaktywnym elementom ekspozycji zostaliśmy szczegółowo wprowadzeni w niezwykle świat tego najslawniejszego toruńskiego specjału, jakim są toruńskie pierniki.

Po zwiedzeniu zabytków Torunia w Forcie IV Twierdzy Toruń – pruskiej twierdzy fortowej powstałej w latach 1878-1884 czekało na nas nie tylko żołnierskie ognisko z herbatą z wojskowej kuchni, ale i wojskowa musztra. Wyjazd ten zaowocował pomysłem, aby w następnym roku podczas Dnia Ekologii zorganizować konkurs potraw i wypieków wykonanych przez dzieci.

W październiku odbył się konkurs kulinarny, w tym przypadku wyłącznie potraw wegetariańskich. Konkurs odbywał się w atmosferze

kolorów i smaków polskiej złotej jesieni. Degustowane były wszystkie przygotowane potrawy, między innymi: sałatka krabowa, różne rodzaje placków z cukinii z curry, pieczarkami i selerem, pierożki z nadzieniem z sera i ziemniaków odsmażane z tymiankiem, bigos wegetariański, ciasta dyniowo-makowe, tiramisu, cappuccino. Pierwszą nagrodę otrzymały gołąbki z kaszą gryczaną i grzybami z sosem grzybowym Moniki Kukiełki. Drugą nagrodę otrzymała cukinia nadziewana warzywami zapiekana z serem Hanny Żmigrodzkiej. Trzecią zaś otrzymały dwie potrawy: placki z dyni z imbirem oraz rolada szpinakowa z łososiem – obie Urszuli Wciślik. Wyróżnienia otrzymały: Elżbieta Klonowska za pasztet z selera i Angelika Miszalska-Kamińska za placki z dyni, a za całokształt wypieków nagrodę otrzymała Ewa Pokorzyńska.

Wjazd do Sandomierza autokarem PKS Grodzisk. Potem już jeździliśmy najnowszymi, złotymi Mercedesami firmy Emka Trans. Tablica Czarny Las była zawsze z nami (Fot. M. Denis 2016 r.)

Posiadając już zdobyte w Czarnym Lesie umiejętności robienia ozdób w ramach przedsięwzięcia sołeckiego wybraliśmy się do Nowej Dęby i Sandomierza. Podczas podróży do Nowej Dęby przeprowadzone zostały konkursy dla dzieci oraz dorosłych z tematyki bożonarodzeniowej – symboli Bożego Narodzenia, znaczenia bombek na choince, czasu

i tradycji wprowadzenia choinki do Polski oraz znajomości literatury o tematyce Świąt.

W Nowej Dębie uczestnicy obejrzeli muzeum bombek szklanych, ręcznie malowanych z wzorami z epoki wiktoriańskiej, francuskie, staropolskie, skandynawskie i amerykańskie. Mieli możliwość uczestniczenia w procesie powstania bombki szklanej od momentu jej wydmuchania, wysrebrzania do efektownego malowania różnymi kolorami brokatu. Samodzielne namalowanie swojej bombki wg autorskiego wzoru było nie lada wyzwaniem ale i ogromną frajdą.

W 2016 roku zorganizowano też dwie edycje szkoleń medycznych z pierwszej pomocy dla dorosłych. Szkolenia odbywały się w Wojewódzkim Szpitalu w Grodzisku i prowadzone były przez ekipę Szpitalnego Oddziału Ratunkowego. Bardziej szczegółowy opis tych szkoleń podany został wcześniej w rozdziale o zwiększaniu bezpieczeństwa mieszkańców.

Warsztaty robienia pierników w Muzeum Toruńskiego Piernika (fot. M. Denis 2016 r.)

Warsztaty malowania bombek w Nowej Dębie (fot. M. Denis 2016 r.)

W grudniu w Ośrodku Wolnego Wyboru Łoża Czarnych Lasek zorganizowała wspólne rodzinne kołędowanie w pięknej scenerii leśnej przy ognisku, rozgwieżdżonym niebie i blasku świec odbijających się w wodzie. Przyszły rodziny z dziećmi oraz wiele osób ceniących wspólne śpiewanie nastrojowych i pięknych kolęd. Poznawano nowych sąsiadów, także tych, którzy nie brali do tej pory udziału w przedsięwzięciach sołeckich. Opowiadano sobie zwyczaje związane ze Świętami Bożego Narodzenia obchodzone w różnych domach, jako że uczestnicy pochodzili z różnych regionów Polski, m. in. Roztocza, Hrubieszowskiego, Mazur, Opoczyńskiego jak i Wołynia. Pogłębiono międzysąsiedzkie kontakty.

W kolejnym, 2017 roku przedsięwzięcia sołeckie rozpoczęto szkoleniem z zachowań w sytuacjach ekstremalnych. Szkolenie prowadzone było przez przedstawicieli Fundacji Byłych Żołnierzy i Funkcjonariuszy Jednostek Specjalnych. Szczegółowy opis szkolenia zamieszczony został wcześniej w rozdziale poświęconym bezpieczeństwu. Połączeniem podnoszenia kondycji sportowej i szkolenia z zakresu bezpieczeństwa oraz warsztatów kulinarnych i rękodzielnictwa był wyjazd do Centrum Japońskich Sportów i Sztuk Walki Dojo – Stara

Wieś. Ten unikatowy na skalę światową obiekt architektury japońskiej jest największym na świecie ośrodkiem specjalistycznego treningu dalekowschodnich sztuk i sportów walki. Trening karate poprowadził dla nas bezpłatnie mieszkaniec Czarnego Lasu Robert Kalman – trener, sędzia, instruktor karate 3 dan sensei WTKF (World Traditional Karate Federation). Kontynuując tradycję warsztatów i konkursów kulinarnych, dorośli uczestniczyli również w nauce parzenia herbaty i przygotowania sushi wraz z poznaniem tradycji japońskiej kuchni. Ponadto wszyscy uczestnicy – dorośli i dzieci – wzięli udział w warsztatach origami i kaligrafii japońskiej.

Przygotowanie i degustacja sushi w Centrum Japońskich Sztuk Walki Dojo – Stara Wieś.
Od lewej: Dorota Miszalska, Angelika Miszalska-Kamińska, Piotr Miszalski, Magdalena Mandelska
(fot. M. Denis 2017 r.)

W roku 2017 odbyły się ponadto warsztaty zielarsko-kosmetyczne. Pod okiem zaproszonej instruktorki panie nauczyły się rozpoznawania wybranych roślin i poznały ich właściwości lecznicze. Zaznajomiły się z ziołami pod kątem stosowania ich w kuchni, kosmetyce i leczeniu. Sporządziły własnoręcznie na bazie produktów naturalnych peeling cukrowy z użyciem brązowego cukru trzcinowego, miodu oraz ziół i dodatków zapachowych: żurawiny, mięty, rumianku, lawendy, płatków

róży, skórek pomarańczy, płatków owsianych z aromatami migdałowym i waniliowym. Poznały też zasady sporządzania peelingu solnego z użyciem oleju z pestek winogron i ziół oraz przypraw rozgrzewających: cynamonu, goździków, mięty. Hitem okazała się sól kąpielowa przygotowywana na bazie soli kuchennej jodowanej i świeżych igieł sosny. Taka sól sosnowa przechowywana w zamkniętym pojemniku długo zachowuje leśny zapach. Nadaje się ona nie tylko jako dodatek do kąpieli, ale też jako przyprawa kuchenna do potraw.

Na kolejnym szkoleniu dwie mieszkanki Czarnego Lasu, Katarzyna Maroszek-Śrutwa i Magdalena Mandelska, w ramach pomocy sąsiedzkiej podzieliły się swoją wiedzą i umiejętnościami z zakresu kosmetyki, makijażu i doboru odpowiednich kosmetyków do danego typu wyglądu. Warsztaty pokazały, w jaki sposób można podkreślić zalety urody lub skrywać jej niedostatki. Celem warsztatów było przede wszystkim poprawienie samopoczucia pań, pozbycia się zimowej depresji oraz, poprzez lepszą samoocenę, ułatwienie osiągnięcia sukcesu zawodowego czy towarzyskiego. Nie obyło się oczywiście przy okazji bez degustacji wypieków i wyrobów przygotowanych przez członkinie Łoży Czarnych Lasek – Stowarzyszenia Gospodyń Wiejskich Czarnego Lasu.

Warsztaty zielarsko-kosmetyczne. Przygotowywanie kremów i soli kąpielowych z płatków róż, miodu, igieł sosnowych (fot. M. Denis 2017 r.)

W 2017 roku wyjechaliśmy też na spotkanie z historią w rok po 1050 rocznicy powstania państwa polskiego, pod hasłem: śladami państwowości polskiej szlakiem Piastów Gniezno-Kruszwica-Pobiedziska. Podczas podróży odbywały się zwyczajowo konkursy z wiedzy i literatury historycznej oraz znajomości twórczości i życia pisarzy polskich. Nagrodami były zabawki, maskotki i gadżety: czapeczki, opaski odblaskowe i apteczki pierwszej pomocy, wszystkie z napisem: „I Love Czarny Las”, zakupione z funduszu sołeckiego. Podróż do korzeni naszego państwa i jednocześnie do początków chrześcijańskiej i europejskiej kultury Polaków rozpoczęto od Kruszwicy – kolebki dynastii Piastów.

Następnym etapem szlakiem piastowskim było Gniezno, gdzie zwiedziliśmy miejsca i zabytki związane z panowaniem Piastów. Ostatnim przystankiem były Pobiedziska, ze skansenem Miniatur Szlaku Piastowskiego. Można tu było obejrzeć kopie kilkudziesięciu zabytkowych budowli, wiernie odwzorowujących detale architektury. W Grodzie Pobiedziska główną atrakcją dla dzieci i młodzieży były maszyny wojenne z okresu wczesnego średniowiecza, używane również w państwie piastowskim oraz średniowieczny plac zabaw, gdzie była możliwość walczenia na drewniane miecze lub zamknięcia się w dybach, co z jednej

Skansen w Pobiedziskach. Zabawy średniowieczne (fot. M. Denis 2017 r.)

strony inicjowało współdziałanie rodziców i dzieci, a z drugiej stworzyło okazję do nauki przez zabawę.

Kolejny nasz wyjazd, tym razem do Farmy Iluzji i Puław był nagrodą za udział w pikniku ekologicznym „Ratujemy Pszczoły – Sadzimy Lipy” oraz za udział w konkursie kulinarnym wyrobów i wypieków wykonanych przez dzieci. W trakcie jazdy autokarem jak zwykle odbył się konkurs, którego tematem tym razem było pojęcie iluzji i odróżnianie jej od magii. Farma Iluzji zachwyciła nie tylko dzieci. Dorośli równie świetnie się bawili. Później dodatkowo dorośli pojechali zwiedzić kompleks pałacowo-parkowy Czartoryskich w Puławach.

Farma Iluzji. W środku było jeszcze bardziej pochyło (fot. M. Denis 2017 r.)

Ostatni wyjazd w 2017, tym razem do Sierpca miał na celu edukację historyczno-regionalną, zajęcia sportowe i warsztaty artystyczne związane z Bożym Narodzeniem. Wyjazd odbył się w czasie adwentu. W skansenie w Sierpcu zwiedziliśmy dwór, powozownię, kościół, karczmę, chałupy w tym: sołtysa, młynarza oraz bogatych i biedniejszych chłopów. Każdy obiekt przybrany był świątecznie z okazji Bożego Narodzenia. Po zwiedzeniu skansenu mogliśmy obejrzeć i posłuchać w przekazie multimedialnym

jak wyglądał adwent i obchody Świąt Bożego Narodzenia i inne obrzędy na przełomie XVIII i XIX wieku na północnym Mazowszu. Następnie uczestniczyliśmy w warsztatach robienia ozdób bożonarodzeniowych tylko z materiałów dawniej stosowanych: krepiny, papieru, pozłotek. Uczestnicy skorzystali również z basenów i jacuzzi kompleksu wodnego.

Przedsięwzięcia sołeckie z 2018 roku miały w dalszym ciągu na celu przybliżanie historii Polski w stulecie odzyskania niepodległości, poznawanie przyrody, historii i dawnych tradycji poszczególnych regionów oraz udział w warsztatach różnych rzemiosł artystycznych.

Pierwsza wyprawa w 2018 roku, czyli zapoznanie się z regionem Gór Świętokrzyskich, rozpoczęła się w Kielcach od zwiedzenia Muzeum Narodowego i Muzeum Zabawek. W tym ostatnim dorosłym zakręciła się łezka w oku na wspomnienie dzieciństwa, a dzieci zobaczyły, czym bawiono się 60 lat temu, gdy nie było gier komputerowych. Będąc w regionie Gór Świętokrzyskich nie można było pominąć „Żeromszczyzny”, czyli Centrum Edukacyjnego Szklany Dom – Dworek Stefana Żeromskiego położonego we wsi Ciekoty i poświęconego dorobkowi tego wielkiego pisarza. Następnie zwiedziliśmy Świętą Katarzynę, która zapewniła nam różnorodność doznań: duchowych, mistycznych, artystycznych, sportowych i kulinarnych. Odwiedziliśmy tam Muzeum Mineralów i Klejnotów, z jednym z największych i najpiękniejszych zbiorów tego typu w Polsce. W przystępny i praktyczny sposób zdobyliśmy tam wiedzę z zakresu geologii, mineralogii i magicznego oddziaływania kamieni. Wizyta w Muzeum zakończyła się w pracowni krzemienia pasiastego pokazem jego szlifowania oraz losowaniem dla każdego uczestnika kamieni półszlachetnych. Z zainteresowaniem zwiedziliśmy też klasztor i kościół Sióstr Bernardynek i nie omieszkaliśmy obejrzeć Kapliczki Świętego Franciszka znajdującej się obok źródła słynącego z cudownych ozdowień oczu. Nie udałooby się nam tego wszystkiego zwiedzić i dowiedzieć, gdyby nie nasz wspaniały przewodnik p. Paweł Wojtyś – autor kilku przewodników z serii „Z sercem w plecaku” – którego wiedza starczyłaby na kilka dni wędrowania po Górach Świętokrzyskich. U stóp Łysicy najwyższego szczytu Gór Świętokrzyskich odbyło się integracyjne ognisko z kiełbaskami, a niektórzy pokusili się nawet o zdobycie Łysicy i ją zdobyli!

Przy źródelku Świętego Franciszka w Świętej Katarzynie (fot. M. Denis 2018 r.)

Dwa lata po 1050 rocznicy powstania państwa polskiego mieszkańcy Czarnego Lasu wyjechali na kolejne spotkanie z historią śladami państwowości polskiej. Jak zwykle podczas podróży w autokarze odbywały się konkursy z wiedzy i literatury historycznej oraz znajomości twórczości pisarzy polskich. Podróż do korzeni naszego państwa, ale też do początków chrześcijańskiej i europejskiej kultury Polaków rozpoczęto od zwiedzenia archikolegiaty w Tumie, gdzie znajdują się obecnie relikwie Św. Wojciecha. Na ścianie jednej z wież można zobaczyć także ślady, jak głosi legenda. pozostawione przez diabła Borutę. W archikolegiacie odbyło się kilkadziesiąt synodów kościelnych uznawanych za pierwsze polskie sejmy, kościół był siedzibą arcybiskupów. Następnym etapem naszej podróży była „diabelska” Łęczycza. Uczestnicy przedsięwzięcia zwiedzili zbiory w Zamku w Łęczycy zawierające m.in. ekspozycję sztuki i rzemiosła ludowego, w tym kolekcję figur diabła Boruty. Jadąc dalej do pałacu Marii Walewskiej w Walewicach, aby obejrzeć pamiątki z czasów napoleońskich, zatrzymaliśmy się w miejscowości Piątek, stanowiącej środek geometryczny Polski. Ostatnim etapem tej wyprawy był skansen w Maurzycach na Ziemi Łowickiej.

Archikolegiata w Tumie i przewodnik w kontuszu. Stoją od lewej Hanna Żmigrodzka, Danuta Jabłońska, Ewa Błońska, przewodnik, Małgorzata Jackowicz, Elżbieta Klonowska
(fot. M. Denis 2018 r.)

Następne wyjazdowe warsztaty odbyły się w Fabryce AS w Ćmielowie, gdzie zapoznaliśmy się z ręcznie robioną porcelaną. Podczas podróży do Ćmielowa jak zwykle zostały przeprowadzone konkursy dla dzieci i dorosłych, tym razem na temat porcelany, fajansu oraz znaczenia krzemienia pasiastego w pradawnych czasach. Podczas warsztatów wyjazdowych do Ćmielowa uczestnicy obejrzeli najpierw muzeum starej porcelany ręcznie wyrabianej, wypalanej i malowanej. Mogli też porównać wyroby porcelanowe z takich krajów jak Anglia, Chiny, Japonia, Niemcy, Rosja. Następnie zapoznali się z kolejnymi etapami powstawania wyrobów porcelanowych i sami mogli uczestniczyć w tym procesie. Po takim przeszkoleniu uczestnicy samodzielnie zrobili różę z porcelany, którą trzeba było wypalić i pomalować w domu. Drugim etapem przedsięwzięcia sołeckiego było obejrzenie prehistorycznej kopalni krzemienia pasiastego, w tym metod wydobywania surowca oraz warunków życia i pracy górników w Krzemionkach Opatowskich.

W Ćmielowie – warsztaty tworzenia porcelanowej róży (fot. S. Łuczak 2018 r.)

W 2017, po prawie rocznych uzgodnieniach z Nadleśnictwem Myszyniec, nasza grupa uzyskała pozwolenie na oprowadzenie po Rezerwacie Czarnia w Puszczy Zielonej (czego na ogół Nadleśnictwo nie stosuje). Zwiedzanie Puszczy rozpoczęło się od pięknej kapliczki poświęconej bartnikom, w której mieszkają pszczoły! Rezerwat Czarnia ochrania 160-180 letni bór świerkowo-sosnowy, niektóre drzewa mają nawet 190-210 lat. Kolejną osobliwością są tam sosny bartne zamieszkałe przez roje pszczół. Następnie wysłuchaliśmy wykładu o pszczołach i o produkcji miodu z czego Kurpie słyną. Wiedza ta korespondowała z programem naszego tygodnia ekologii z poprzedniego roku, realizowanego w Czarnym Lesie pod hasłem „Ratujemy Pszczoły – Sadzimy Lipy”. W drugiej części wyjazdu odbyliśmy warsztaty w ośrodku agroturystycznym „U Bursztyna”, obejmujące zbieranie ziół na łące oraz przetwarzanie i stosowanie ich zamiast farmaceutyków. Wysłuchaliśmy też wykładu o historii Kurpi połączonego z koncertem a capella typowych pieśni Kurpiów. Kurpie to bursztyn. Czy wiedzieliśmy, że blok energetyczny elektrowni w Ostrołęce stoi na bursztynie? A o ogromnej biedzie Kurpiów przed wojną, ale i też po niej, kiedy podstawowym posiłkiem, a często jedynym, były kartofle, mimo że chłop orząc pole, natrafiał na bryły nie kamienia a... bursztynu.

Następnie uczestniczyliśmy w warsztatach kulinarnych i fascynujących zajęciach ze szlifowania bursztynu. Podziwialiśmy też bogactwo i historię eksponatów w Muzeum Kurpiów. Wiemy, jak się robi rejbak, fafernuchy, łagodniak z kruszonką i jak powstaje psiwo kozicowe.

Podczas powrotu drogą gruntową nasz autokar zakopał się w piasku. Po ewakuacji i odprowadzeniu dzieci na bezpieczne pobocze nasi mężczyźni pchali autokar i podsypywali, podkopywali i podkładali, co się dało pod koła. Gdy to nie pomogło i zrobiło się już ciemno, pomoc dla nas zorganizowali właściciele ośrodka „U Bursztyna”. Najpierw przyjechał jeden traktor, potem Ochotnicza Straż Pożarna i jeszcze jeden traktor. I tak wspólnie ciągnąc i pchając doprowadzono do wyjazdu autokaru. Autokar wyjechał i odjechał do drogi asfaltowej, a uczestnicy przy gwiazdach i dalekich światłach z okien chałup oraz psach szczekających w zagrodach, maszerowali do niego piaszczystą drogą ponad kilometr. Wszystko dobre co się dobrze kończy, więc wyjazd ten będzie niezapomniany.

Na Kurpiach po ulewnym deszczu Marcin Niemiec i Piotr Macher myślą jakby tu pomóc
(fot. A. Słoma 2018 r.)

W programie ostatniego przedsięwzięcia sołeckiego w 2018 roku znalazły się różnorodne zagadnienia. Zwiedzanie zaczęliśmy od wystawy „Znaki Wolności” w Muzeum Zamku Królewskiego w Warszawie poświęconej setnej rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę. Następnie uczestniczyliśmy w warsztatach zdobnictwa czekolady połączonych z wykładem o historii czekolady i historii fabryki E. Wedla. W ramach warsztatów dorośli zdobili białą czekoladą torciki wedlowskie, a dzieci – serduszka piernikowe. Warsztaty okazały się rajem dla dzieci, a dla dorosłych pokazem ich artystycznych umiejętności. Na zakończenie czekolada płynęła z fontann i można było się nią objadać do woli. Ostatnią lekcję historii tego dnia zapewnił nam Zamek Królewski w Wilanowie z pokazem gry świateł do muzyki z baletu „Dziadek do orzechów” Piotra Czajkowskiego oraz wyświetlany na głównej elewacji pałacu tzw. mapping, przedstawiający powrót Króla Jana Sobieskiego spod Wiednia. Wyjazd do Warszawy obejmował różnorodne tematy, tak aby dzieci, dorośli i emeryci mogli skorzystać z wiedzy jaką przekazywali poszczególni przewodnicy i wykładowcy.

W pijalni czekolady E. Wedla – warsztat zdobienia czekolady (fot. E. Kubacka 2018 r.)

W celu zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców w 2018 roku odbyły się kolejne szkolenia medyczne z udzielania pierwszej pomocy. Taka

wiedza nabyta i co jakiś czas powtarzana może przynieść spodziewany efekt w sytuacji zagrożenia zdrowia czy życia. Szczegółowy opis szkoleń zamieszczony został w rozdziale poświęconym szkoleniu z bezpieczeństwa.

W roku 2019 pierwsze warsztaty wyjazdowe odbyły się w Muzeum Narodowym w Warszawie, które uczestnicy zwiedzili podzieleni na trzy grupy: dorośli, dzieci starsze i dzieci młodsze. Dorośli zapoznali się z dziełami mistrzów malarstwa polskiego wg klucza „Arcydzieła Muzeum Narodowego”. Dzieci starsze otrzymały karty pracy i zwiedzały Muzeum z innym przewodnikiem realizując temat „Muzealne przeboje”. Natomiast dzieci młodsze odkrywały zbiory muzeum wg hasła „W malarskiej pracowni”. Drugą częścią wyjazdu było poznanie od podszewki Stadionu Narodowego: jego płyty, zaplecza, pomieszczeń dla dziennikarzy, sali konferencji prasowych, kompleksu rehabilitacyjnego, sali dla VIP-ów oraz szatni kadry narodowej, w której można było dotknąć oryginalnych koszulek naszych zawodników i posiedzieć na ławce rezerwowych. Trzeci etap wyjazdu obejmował wizytę w Manufakturze Czekolady z Łomianek z siedzibą w Warszawie, gdzie wysłuchaliśmy interaktywnego wykładu z historii i produkcji czekolady. Następnie uczestniczyliśmy w warsztatach robienia czekolady z samodzielnym komponowaniem jej składników.

Kozłówka i Lublin to następne przedsięwzięcie sołeckie w roku 2019. Zwiedziliśmy przepiękne wnętrza pałacowe ze świetnie zachowanymi eksponatami, przypałacowy park w stylu francuskim oraz Muzeum Socrealizmu. Dzieci zajęte były na warsztatach architektury, a dorośli na wizycie studyjnej – Herbatka u Hrabiostwa – poznawali zwyczaje, zabawy i rozrywki oraz modę z epoki świetności Pałacu w Kozłówce.

Na trasie tego przedsięwzięcia znalazł się Lublin z urokliwym starym miastem, lekcją poglądową wypieków cebularzy i ich degustacją. Zwiedziliśmy też podziemia klasztorne, gdzie od 1844 działał browar Perła.

Głównym celem wjazdu w czerwcu 2019 roku do Ziołowego Zakątka były lekcje edukacyjne i warsztaty w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej w największym Podlaskim Ogrodzie Botanicznym. Podlaski Ogród Ziołowy od 2011 r. ma status Ogrodu Botanicznego. Posiada on około 1000 gatunków roślin i największą kolekcję roślin leczniczych oraz aromaterapeutycznych. Ogród otulony jest pięknym lasem, co pozwala uprawiać rośliny leśne w naturalnych najlepszych dla nich warunkach. Na powierzchni 15 ha można znaleźć wiele rzadkich roślin.

Program edukacyjny skierowany był do emerytów, rodziców i dzieci. Uczestnicy wizyty w Ziołowym Zakątku mogli zdobyć wiedzę z zakresu ochrony środowiska, ekologii, anatomii i fizjologii roślin, ekologii stawu i lasu, roślin użytkowych. Podczas pobytu uczestnicy mieli możliwość zapoznać się z funkcjonowaniem gospodarstwa ekologicznego, zwiedzić Podlaski Ogród Botaniczny, w którym zgromadzona jest kolekcja prawie całej flory Polski, poznać chronione rośliny i dziko rosnące gatunki jadalne, jak również rośliny barwierskie, trujące czy przyprawowe.

Biblijny Ogród Eden w Ziołowym Zakątku (fot. M. Denis 2019 r.)

Mieszkańcy Czarnego Lasu odbyli warsztaty i zajęcia edukacyjne w rodzinnej atmosferze, ale też były warsztaty oddzielnie dla dorosłych i dla dzieci. Zwiedziliśmy Ogród z przewodnikiem i wzięliśmy udział w lekcji teoretycznej oraz praktycznej z zakresu zastosowania ziół w wielu dziedzinach życia, ze szczególnym uwzględnieniem ziół leczniczych i zwróceniem uwagi na pospolite zioła trujące. Podczas warsztatów własnoręcznie wykonywaliśmy mieszanki herbat owocowo-ziołowo-kwiatowych oraz esencje do nalewek zdrowotnych.

Dzieci, poza zwiedzaniem Podlaskiego Ogrodu Botanicznego i lekcji jak rozpoznać w lesie czy na łące rośliny trujące oraz jakie właściwości mają zioła lecznicze, poznały warstwową budowę lasu, czyli rośliny rosnące w poszczególnych warstwach, dziko rosnące rośliny jadalne, rośliny chronione i pojęcia: roślina chroniona, ochrona całkowita, ochrona częściowa.

Warsztaty robienia herbat z mieszanek ziołowych w grupach tematycznych
(fot. M. Denis 2019 r.)

We wrześniu tego roku odbył się wyjazd do zamku Krzyżtopór – szlakiem „Talizmanów” Dominika Rettingera. Pojechalіśmy też do Kurozwek na „Bizon safari”, zwiedzanie pałacu z podziemiami oraz udział we wspólnym ognisku, grach i zabawach terenowych np. w labiryncie kukurydzyanym.

Wszystko to w ramach nagrody dla uczestników podjętej ponownie akcji sprzątania Czarnego Lasu, a szczególnie dla dzieci, które będą uczestniczyć w tym sprzątaniu w ramach szkolnego wolontariatu.

W roku 2019 odbyło się ponadto szkolenie „Bezpieczna Kobieta”, opisane wcześniej w rozdziale „Bezpieczeństwo”.

Znani mieszkańcy

Zebrała
Ewa Błońska

Wiele przedsięwzięć sołeckich opisanych wcześniej nigdy by się nie zdarzyło, gdyby nie nasi mieszkańcy. To ludzie są w tym wszystkim najważniejsi. Wszyscy mieszkańcy Czarnego Lasu tworzą wielki potencjał naszego sołectwa.

Każdy z nas jest wyjątkowy i niepowtarzalny. Każdy z nas ma ukryte talenty, o których może nawet nie wie, a które warto rozwijać. Zabiegani w życiu codziennym, między wyczerpującą pracą a sprawami domowymi, nie zawsze mamy czas na zajęcie się swoim hobby, na zajęcie się swoją pasją. Mamy w Czarnym Lesie bardzo zdolne dzieci i młodzież. Uczęszczają na wiele zajęć pozalekcyjnych, takich jak: tenis, żeglarsstwo, karate, nauka śpiewu, jazdy i skoków na koniach, gry na skrzypcach, gry w szachy czy tańca w balecie. Mają możliwość odkrycia i rozwijania, a z czasem pogłębiania swoich możliwości. Ich potencjał jest ogromny i jestem przekonana, że o nie jednym, jeszcze młodym człowieku będzie należało napisać.

Już teraz, choć jednym zdaniem, można wspomnieć o młodziutkiej piosenkarce Właście Wysochanskiej, która zajęła drugie miejsce na międzynarodowym konkursie w Bułgarii w 2016 roku oraz znalazła się wśród zwycięzców ogólnopolskiego I Konkursu Dziecięcych Talentów Polskiego Radia Dzieciom w Warszawie, w ramach czego wystąpiła następnie na koncercie laureatów i nagrała płytę w listopadzie 2019 r.

Jeszcze młodsze dziecko – Karol Twardowski – w roku 2018 został wicemistrzem województwa mazowieckiego do lat 7 w szachach, a w ubiegłym roku zajął VII miejsce w Mistrzostwach Polski w szachach szybkich (Rzeszów 2019). Trzymamy kciuki za następne sukcesy Karola. Podziwiamy i zazdrościmy, w pozytywnym sensie, takich zdolności.

Warto też uważnie śledzić karierę Janka Szelańskiego, wielokrotnego mistrza województwa mazowieckiego w konkurencjach: kata, kumite, fukugo w latach 2014-2019. Ponadto w 2018 roku zdobył III miejsce w fukugo podczas Mistrzostw Polski Juniorów w Karate Tradycyjnym oraz został finalistą podczas Mistrzostw Europy w Słowenii.

Czy przerośnie swojego brata Mateusza, o którym więcej w rozdziale Znani Mieszkańcy Czarnego Lasu na następnych stronach? Czy przerośnie

swego mistrza a naszego mieszkańca Roberta Kalmana – 3 dan sensei, który wielokrotnie zdobywał najwyższe laury podczas mistrzowskich zawodów w karate tradycyjnym, obecnie egzaminatora i sędziego karate tradycyjnego podczas zawodów krajowych, kształcącego adeptów karate w całym województwie mazowieckim i poza nim.

Największym potencjałem są nasi mieszkańcy.
Po warsztatach malowania bombek w Sandomierzu (fot. M. Denis 2016 r.)

Niezależnie od młodych talentów w naszym sołectwie mieszka lub mieszkało wiele wybitnych osób. Nie sposób wspomnieć o wszystkich, ale na pewno należy przedstawić niektóre z nich. Mam nadzieję, że w następnej edycji tej książki katalog znanych osób znacznie się powiększy. Przedstawione osoby wymienione zostały wg kolejności alfabetycznej nazwisk.

Zbigniew Bieganik – major Wojska Polskiego (ur. 1925). Żołnierz Armii Krajowej Okręgu „Jodła” pseudonim Polan. Prowadził działalność wywiadowczą w obwodzie jędrzejowskim, a następnie służył w oddziale partyzanckim „Spaleni” w Górach Świętokrzyskich. Brał udział we wszystkich akcjach tego oddziału, również w akcji „Burza”. Założyciel (w 1989 r.) i prezes Środowiska „Jodła” Żołnierzy AK w Poznaniu. Członek Rady Naczelnej Światowego Związku Żołnierzy AK. Do końca bardzo aktywny w ŚZZAK. W ostatnich latach życia mieszkał w Czarnym Lesie, skąd regularnie jeździł do Warszawy na dyżury w „Paście”. Miał swoją ulubioną ławeczkę na przystanku przy ul. Magnoliowej. († 2014 r.).

Major Zbigniew Bieganik
(prywatne archiwum A. Rudzkiej)

Jan Borysewicz – kompozytor, gitarzysta, multinstrumentalista, autor tekstów piosenek; lider i współzałożyciel zespołu Lady Pank. Współpracował między innymi z Pawłem Kukizem, Budką Suflera. Skomponował utwory do filmów: *O dwóch takich, co ukradli księżyc* (1984-1989), *Wilki* (1989), *Papierowe Małżeństwo* (1991), *Jacek i Placek* (1992), *Ajlawiu* (1999), *$E=mc^2$* (2002), *Wiedźmy* (2005), *Złoty Środek* (2009).

Jan Borysewicz (prywatne archiwum J. Borysewicza)

Bogusław J. Feder – dr nauk humanistycznych w dziedzinie pedagogiki, ekspert w dziedzinie edukacji dorosłych, jeden z ważniejszych specjalistów w Polsce zajmujących się tematem przywództwa. Założyciel Międzynarodowej Szkoły Menedżerów, Centrum Kreowania Liderów oraz Fundacji Akademia Liderów, którą aktualnie prowadzi; autor wielu artykułów naukowych i programów edukacyjnych z zakresu przywództwa i przedsiębiorczości¹.

Bogusław Feder (prywatne archiwum B. Federa)

¹ <https://wiedza3g.pl/o-nas/kim-jestesmy.html>

Henryk Kokosza – major Wojska Polskiego (ur. 1920 r.), Bohater Powstania Warszawskiego, pseudonim As. Wielokrotnie odznaczany za walkę powstańczą i wyzwolenczą, m.in.: Krzyżem Kawalerskim i Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Walecznych, Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem Partyzanckim, Warszawskim Krzyżem Powstańczym, Krzyżem Armii Krajowej, Medalem Akcji Burza, Medalem Zasłużonego dla Warszawy i wieloma innymi. Włączał się w akcje społeczne w Czarnym Lesie, zabiegając m.in. o komunikację miejską do Grodziska. Z okazji setnych urodzin – 3 stycznia 2020 roku – major Henryk Kokosza otrzymał od Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Odznaczenie Pamiątkowe „Za Zasługi dla ŚŻŻAK”.

Major Henryk Kokosza (prywatne archiwum majora H. Kokoszy)

Julia Konieczna – artystka i ilustratorka tworząca w technikach rysunkowych na papierze. Absolwentka kierunku Ilustracji na Cambridge School of Art w Anglia Ruskin University. Jej prace wystawiane są w galeriach i znajdują się w prywatnych kolekcjach na całym świecie. Ilustrowała m.in. książki takie jak: *The Adventures of Sindbad the Seafarer* Bolesława Leśmiana, *The Golden Age of Folk and Fairy Tales* prof. Jack’a Zipes’a, czy okładki książek i płyt np. Ent zespołu Varius Manx. Ewoluuujący styl artystki łączy delikatna kreska oraz zaproszenie widza do świata magii i niezwykłości. Inspiracja tej stylistyki wywodzi się z Czarnego Lasu, gdzie Julia dorastała i rozpoczęła swoją twórczość. Obecnie uczy w międzynarodowych szkołach IB oraz prowadzi zajęcia i projekty promujące kreatywność w sztuce i życiu codziennym.

Julia Konieczna (fot. M. Sadłos 2019 r.)

Małgorzata Kulicka – absolwentka Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Warszawie, nauczyciel w Warszawskim Towarzystwie Muzycznym, wizytator ognisk muzycznych WTM na Mazowszu. W 1980 r. zorganizowała Państwową Szkołę Muzyczną I stopnia w Pruszkowie, gdzie obowiązki dyrektora pełniła do 1989 r. W latach 1999-2012 była dyrektorem Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. Tadeusza Bairda w Grodzisku Mazowieckim. Za czasów jej kierownictwa szkoła uzyskała nową siedzibę w dworku Skarbków. Była członkini Rady Solecckiej w Czarnym Lesie. († 2012 r.).

Andrzej Kulicki – architekt krajobrazu, absolwent Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Projektant terenów zieleni i ogrodnik. Twórca i realizator unikalnego osiedla „Eko” w Czarnym Lesie. Wicemistrz Polski w pływaniu w latach 50., wielokrotny medalista mistrzostw Europy w pływaniu stylem klasycznym w kategorii Masters. Do późnych lat życia zawodnik i propagator sportu pływackiego. Miłośnik przyrody. († 2008 r.).

Andrzej i Małgorzata Kuliccy (prywatne archiwum A. Kulickiej)

Bożena Miszczak-Evans – założycielka, główna projektantka i właścicielka Domu Mody „Laura Guidi”. Kreatorka marki, która podbija rynki w Polsce, Europie i USA. Przez lata wypracowała styl, na który składają się oszczędne i eleganckie kroje, szlachetne tkaniny, niepowtarzalne fasony i kobiece detale. Kolekcje tej marki łączą w sobie minimalizm, unikatowe zdobienie oraz wysoką jakość wykończenia. Tajemnica jej kolekcji tkwi w krawieckich szczegółach i w twórczej konsekwencji. Kolekcje Laury Guidi doceniają klientki w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Włoszech, Rosji. To również ulubiona marka polskich gwiazd, przedstawicielek kina, muzyki, kultury, sztuki oraz biznesu. Na co dzień z marką pracują najważniejsi styliści mody oraz media. Laura Guidi to marka stworzona z pasją i miłości do kobiecego piękna².

Bożena Miszczak-Evans
(prywatne archiwum B. Miszczak-Evans)

² <http://www.facebook.com/lauraguidifashion>

Janusz Olejniczak – pianista, wybitny interpretator utworów Chopina, pedagog muzyczny i aktor, laureat VI nagrody na VIII Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. Fryderyka Chopina (1970). Wielokrotnie współpracował przy nagrywaniu muzyki do filmów w Polsce i w innych krajach. Nagrał większość partii fortepianowych do filmu *Chopin. Pragnienie miłości* (2002) i *Pianista* (2002). Jako aktor wystąpił m.in. w roli Chopina w filmie Andrzeja Żuławskiego *Błękitna nuta* (1991).

Janusz Olejniczak (fot. P. Sokołowska)

Andrzej Sapija – reżyser filmowy i telewizyjny, artysta plastyk, pedagog, profesor i prodziekan Wydziału Reżyserii Filmowej i Telewizyjnej Wyższej Szkoły Filmowej w Łodzi. Autor blisko 50. filmów dokumentalnych, w znacznej części poświęconych kulturze, sztuce i wybitnym artystom (m.in. Tadeuszowi Kantorowi, Magdalenie Abakanowicz, Tadeuszowi Różewiczowi, Romanowi Opalce, Wojciechowi Fangorowi, Kazimierzowi Karabaszowi). Uczestnik wielu wystaw indywidualnych i zbiorowych polskiej sztuki współczesnej w kraju i zagranicą. Zdobywca głównej nagrody w Międzynarodowych Triennale Rysunku we Wrocławiu (1978). Laureat nagrody Grand Prix na XXX International Festival of Films on Art in Montreal (2012 r.) za film *Opalka – Jedno Życie, Jedno Dzieło*. Jego rysunki zostały zakupione przez Muzeum Narodowe w Warszawie i Muzeum Sztuki Współczesnej w Łodzi.

Andrzej Sapija (autoportret, prywatne archiwum autora)

Mateusz Szelągowski – zawodnik i instruktor karate tradycyjnego, student kierunku Gospodarka Przestrzenna na Uniwersytecie Warszawskim. Na pierwszy trening karate tradycyjnego, w wieku gdy miał niespełna 5 lat, zaprowadził go jego tata, któremu – jak mówi – do końca życia będzie wdzięczny za ten początek wspaniałej przygody. Jego najważniejsze osiągnięcia na przełomie ostatnich lat to mistrzostwa i wicemistrzostwa świata, Europy i Polski. Tak ważne osiągnięcia w sporcie na arenie międzynarodowej spowodowały, że jest członkiem Kadry Narodowej w Karate Tradycyjnym. Uważa, że: *Karate może stać się nie tylko formą aktywności fizycznej, lecz sposobem na życie, dzięki któremu pokonujemy te najcięższe, bo własne słabości.*

Mateusz Szelągowski (fot. J. Pawlikowska 2017 r.)

Tetyana Vysochanska – fotograf rodzinny, pracuje pod marką „Vysochanska Photography”. Pochodzi z Ukrainy, z Tarnopola. W Polsce mieszka od 2015 roku. Jej prace były nagradzane w wielu konkursach. W roku 2018 jeden z największych portali fotograficznych świata „35awards.com” zaliczył ją do grona 100 najlepszych fotografów, spośród ponad 100 tys. fotografów z 172 krajów uczestniczących w konkursie. Portal ten drukuje też coroczny katalog ze zdjęciami 100 lepszych fotografów świata. Zdjęcie Tetyany jest włączone do tego katalogu. W 2019 roku inny słynny portal fotograficzny „gurushots.com”, zrzeszający miliony fotografów ze 120 krajów, włączył Tetyanę do tysiąca najlepszych fotografów świata za 2018 rok.

Tetyana Vysochanska (fot. K. Cyrulska)

Jerzy Andrzej Żmigrodzki – były dyrektor handlowy PLL LOT. Dyrektor placówek PLL LOT w Amsterdamie, Brukseli, Sydney, Londynie. Poprzez swoje kontakty na całym świecie promuje Czarny Las, zapraszając gości z Anglii, Australii, Kanady, Holandii, Francji, Ukrainy, USA, Izraela, Austrii. Aktywny uczestnik wszystkich zebrań wiejskich. Jeden z prekursorów akcji sprzątania w Czarnym Lesie. W roku 2018 otrzymał z rąk Burmistrza Dyplom Uznania za zaangażowanie w rozwój gminy Grodzisk Mazowiecki oraz za wieloletni wkład w budowę naszej wspólnoty. Do niedawna uczestnik wszystkich Zebrań Wiejskich. Służył dobrą radą przy rozwiązywaniu różnych problemów dotyczących naszej wsi. Z poczuciem humoru, błyskotliwością i wrodzoną kulturą inicjował akcję integrowania przybyłych do Czarnego Lasu mieszkańców poprzez organizowanie w swoim domu kolędowania. Ekspatriant z Polesia.

Jerzy Żmigrodzki (fot. T. Żmigrodzki)

Perspektywy

Ewa Błońska

Chociaż nasza miejscowość rozwija się dynamicznie, to mamy wiele kolejnych planów i marzeń. Ostatnio dzięki staraniom grupy mieszkańców Czarnego Lasu, zwłaszcza Ewy Błońskiej, Elżbiety Klonowskiej, Ewy Szelaŋowskiej-Kalman, Marcina Machera i Artura Obidzińskiego Burmistrz podjął decyzję o budowie świetlicy wiejskiej. Dzięki temu 16 października 2018 roku wmurowany został kamień węgielny pod świetlicę przy skrzyżowaniu ulic Wiązowej i Kalinowej. Podczas uroczystości podpisany został akt erekcyjny przez władze gminy, sołtysa i tych członków Rady Sołeckiej i mieszkańców Czarnego Lasu, którzy przyczynili się do powstania świetlicy. Z tej okazji władzom gminy zostały wręczone kosze z produktami spożywczymi przygotowanymi przez naszych mieszkańców, promujące ich talenty i nasze sołectwo. Artystyczną oprawę muzyczną zapewnił nasz mieszkaniec Błażej Dziomdziora. Następnie na placu zabaw odbył się piknik pt. „Poznaj swego sąsiada, tego bliższego i dalszego”.

Burmistrz Grzegorz Benedyckiński podpisuje akt erekcyjny świetlicy
(fot. K. Kubacki 2018 r.)

Mamy wielką nadzieję, że świetlica przyniesie różnorodne korzyści wszystkim mieszkańcom Czarnego Lasu, nawet tym, którzy początkowo wątpili w celowość jej wybudowania. Patronat nad świetlicą obejmie Centrum Kultury gminy Grodzisk Mazowiecki, które proponuje różnego rodzaju zajęcia dla wszystkich grup wiekowych. Chcielibyśmy, aby świetlica uczyła, zapewniała rozrywkę i integrowała mieszkańców, a tym samym stanowiła alternatywę dla samotności społecznej w świecie wirtualnym. Cieszymy się, że już zgłaszają się mieszkańcy, którzy z racji swego wykształcenia lub doświadczenia zawodowego chcą prowadzić bezpłatne zajęcia dla współmieszkańców.

Koncert Błażeja Dziomdziory na rżysku (fot. K. Kubacki 2018 r.)

Jednocześnie Wydział Socjologii Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie w porozumieniu z Urzędem Gminy Grodzisk Mazowiecki i sołectwem Czarny Las wykonał – na przykładzie naszej wsi – badania nad znaczeniem funkcjonowania świetlic wiejskich dla integracji mieszkańców. W kwietniu 2019 roku przeprowadzone zostały przez studentów, pod opieką dra Tomasza Herudzińskiego z Pracowni Badań Społecznych SGGW, wywiady kwestionariuszowe z mieszkańcami. We wrześniu otrzymaliśmy wyniki opracowania, które mówią między

innymi, że: *...niemal wszyscy mieszkańcy wsi Czarny Las wiedzą o budowie świetlicy oraz o tym, gdzie będzie ona ulokowana. Co więcej, oni sami byliby zainteresowani, zarówno udziałem w zajęciach organizowanych w tej świetlicy, jak i ich organizowaniem bądź współorganizowaniem. (...) Jako preferowane zajęcia, które miałyby być organizowane w świetlicy, badani najczęściej wskazywali zajęcia sportowe, edukacyjne i artystyczne. Chętnie uczęszczaliby również na zajęcia o charakterze integracyjnym, rozrywkowym i hobbystycznym. (...) Wśród zajęć, które mieszkańcy chcieliby organizować bądź współorganizować dominują warsztaty i szkolenia, zajęcia artystyczne i językowe (...) zajęcia dla dzieci oraz zajęcia sportowe. (...) Analizowane wyniki badań świadczą o zaangażowaniu mieszkańców wsi Czarny Las w nową inwestycję gminy Grodzisk Mazowiecki, jaką jest powstająca świetlica. (...) Najwyższy wskaźnik prognozowanego uczestnictwa respondenta w zajęciach organizowanych w świetlicy charakteryzuje badanych zakwalifikowanych do kategorii osób o największym lub umiarkowanym poziomie zaangażowania w działalność lokalnej społeczności. (...) Najwyższy wskaźnik zainteresowania współorganizowaniem zajęć w świetlicy charakteryzuje badanych zakwalifikowanych do kategorii osób o największym poziomie zaangażowania w działalność lokalnej społeczności¹.*

Badania te realizowane pod tytułem „Procesy integracji społeczności lokalnej na przykładzie mieszkańców wsi Czarny Las w gminie Grodzisk Mazowiecki”, oprócz czysto naukowego celu poznawczego, mają również przyczynić się do poprawy jakości codziennego funkcjonowania mieszkańców terenów wiejskich naszej Gminy.

W czerwcu 2019 roku rozpoczęła się budowa świetlicy wiejskiej. Cały czas sukcesywnie opracowywane są projekty oświetlenia i utwardzania kolejnych ulic. Marzy nam się stałe łącze internetowe, kanalizacja i wodociągi w całej wsi, modernizacja linii energetycznych, żeby rzadziej przeżywać awarie dostaw prądu. Trwają prace nad miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego dla tej części Czarnego Lasu, która do tej pory nie miała takiego opracowania. Stwarza to nadzieję na dalszy zrównoważony rozwój zabudowy i przyrody, tak aby nowe budownictwo wkomponowane było w przyrodę.

¹ Boguszewski R., Herudziński T. 2019. Funkcjonowanie współczesnych społeczności lokalnych na przykładzie wsi Czarny Las. Raport z badań. Pracownia Badań Społecznych SGGW. Warszawa. Mps. ss. 57. Skróty wprowadzone przez redakcję książki.

Pracownia Badań Społecznych SGGW

Ul. Nowoursynowska 166

02-787 Warszawa

Funkcjonowanie współczesnych społeczności lokalnych na przykładzie wsi Czarny Las Raport z badań

Rafał Boguszewski, Tomasz Herudziński

Warszawa, 2019

Strona tytułowa opracowania socjologicznego Czarnego Lasu w 2019 r.
(z archiwum Urzędu Gminy Grodzisk Mazowiecki)

Rozpoczęcie budowy świetlicy. Magdalena Mandelska Członkini Rady Sołeckiej i Ewa Błońska Sołtys (fot. D. Kozłowski 2019 r.)

We wrześniu 2018 r. Jerzy Żmigrodzki zgłosił projekt ozdobienia przystanków autobusowych w Czarnym Lesie reprodukcjami obrazów Józefa Chełmońskiego, zakładając, że niektóre krajobrazy uwiecznione przez mieszkającego w Kuklówce artystę, mogły być inspirowane widokiem naszych czarnoleskich terenów. Ogłoszono więc konkurs, w ramach którego mieszkańcy Czarnego Lasu zgłaszali propozycje obrazów wraz z uzasadnieniem wyboru. Z nadesłanych 29 propozycji komisja w składzie: Ewa Błońska – Sołtys, Elżbieta Klonowska i Hanna Żmigrodzka – członkinie Rady Sołeckiej oraz pomysłodawca – Jerzy Żmigrodzki wybrała kilkanaście obrazów – kierując się kryteriami: różnorodne pory roku, krajobrazy zbliżone do czarnoleskich, a może i czarnoleskie, krajobrazy z ptactwem bez postaci ludzkich (kiedyś takie ptactwo przylatywało do Czarnego Lasu), ludzie – dziewiętnastowieczni wieśniacy i ich zwyczaje. Ostatecznie wybrano następujące obrazy: 1. Kurka wodna, 2. Wypłata robocizny (Sobota na folwarku), 3. Polna droga, 4. Sprawa u wójta, 5. Potok – Ruczaj, 6. Kaczenie – Wiosna. Nagrodę za najwięcej

przysłanych propozycji oraz ich interesujące uzasadnienie otrzymała Maria Obidzińska. Realizację projektu z ramienia Gminy pilotował Marek Krajewski oraz Monika Kwiczak. Teraz wszyscy podziwiają urozmaicone i pięknie wyglądające nasze przystanki autobusowe.

Wizualizacja ozdobienia przystanków obrazami Józefa Chełmońskiego
(z archiwum Urzędu Miejskiego w Grodzisku Maz.)

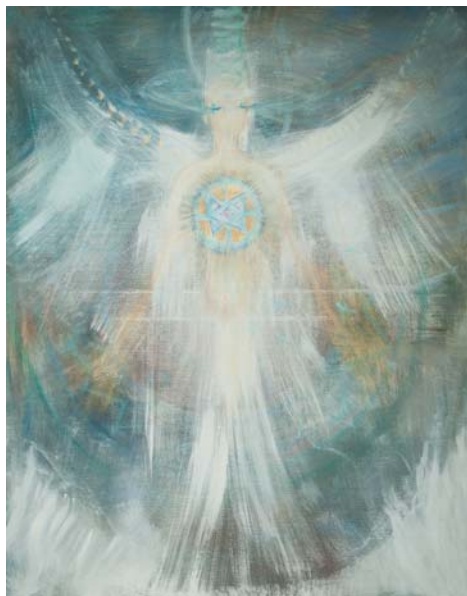
Cały czas pojawiają się ciekawe nieformalne inicjatywy międzysąsiedzkie. Poza zwykłymi licznymi spotkaniami przy grillu, odbywają się gry terenowe, kuligi, w karnawale bale przebierańców – każdego roku o innej tematyce. W październiku 2019 roku odbyło się integracyjne pieczenie ziemniaków na placu zabaw. Babie lato, dym z ogniska, słoneczna pogoda, widok na pola. Klimaty prawie jak wyjęte z obrazów Chełmońskiego

Wraz z nowymi mieszkańcami pojawiają się nowe talenty i wydarzenia artystyczne. Były wystawy prac plastycznych i rękodzieła nieżyjącej już Marii Weber. W urokliwej przyrodzie rozbrzmiewały mistyczne koncerty na misach i gongach. Można było uczestniczyć w pięknym plenerze malarskim w jednym z najstarszych – bo stuletnim drewnianym domu – na wernisażu prac Agnieszki Kulickiej.

Klimatyczne spotkanie po wernisażu malarstwa Agnieszki Kulickiej.
Od lewej: Małgorzata Jackowicz, Agnieszka Kulicka, Ewa Błońska, Urszula Wciślik, Barbara Mańkowska. Klęczą Elżbieta Klonowska i Ewa Pokorzyńska (fot. M. Kukielka 2018 r.)

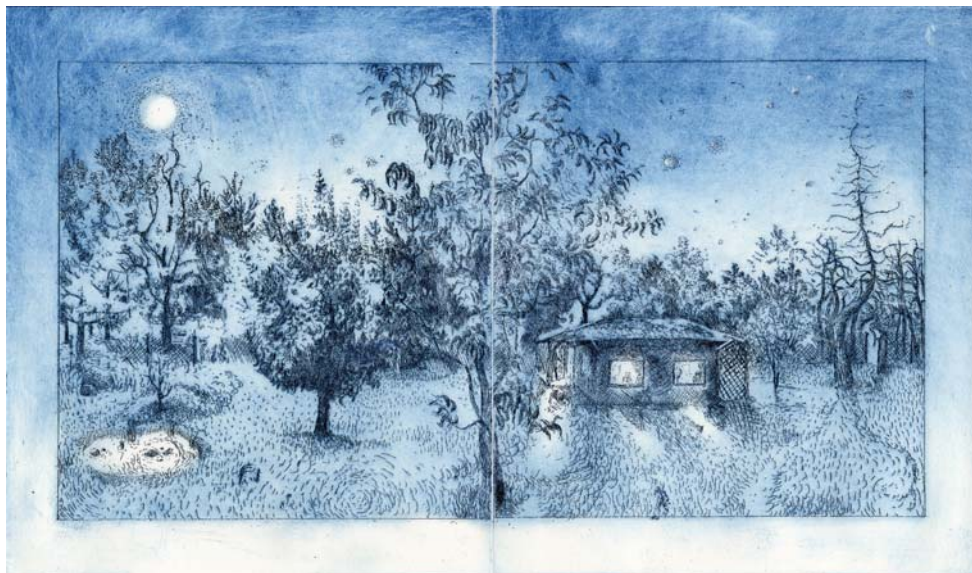
Czarńoleskie Anioły

Anioł Miłości Wszelkiej Przyrody.
Akwarela Agnieszki Kulickiej (2006 r.)

Anioł Krystalicznego Powietrza
Akwarela Agnieszki Kulickiej (2008 r.)

Magiczny Czarny Las w grafice Julii Koniecznej (2018 r.)

Czekamy na następne koncerty Błażeja Dziomdziory. Pierwszy – wykonany podczas wmurowywania kamienia węgielnego pod świetlicę, zachwycił wszystkich. Niedawno miała miejsce w Grodzisku Mazowieckim premiera filmu *Łazuka dzieckiem podszyty* w reżyserii naszego mieszkańca – profesora Łódzkiej Szkoły Filmowej Andrzeja Sapiji – o Bogdanie Łazuce, naszym sąsiedzie z Janinowa. Ostatnio, w jedynym w swoim rodzaju glinianym domu, odbyła się wystawa grafiki Julii Koniecznej.

Co jeszcze mieszkańcy Czarnego Lasu odkryją, zbudują i zorganizują? Kto jeszcze się do nas sprowadzi? Jakie objawią się nowe talenty i czym nas pozytywnie zaskoczą? Czas to pokaże. Niewątpliwie wszystko, co do tej pory miało miejsce, pozwala sądzić, że wiele dobrego jeszcze się nam przydarzy. Z pytaniem o przyszłość może należałoby się udać do wróżki, bo przecież mieszka w Czarnym Lesie i do tego licencjonowana, albo do wiadźmy, a jest ich kilka u nas...

Dokąd poprowadzą nas dalej nasze czarnoleskie drogi...?
(fot. E. Błońska 2013 r.)

Ciąg dalszy nastąpi :)

Bibliografia

Pozycje drukowane

- Amtliches Gemeinde und Dorfverzeichnis des Generalgouvernement am 1 März 1943. Kraków 1943.
- Anonim. 1937. Wybory nowych sołtysów na terenie Gminy Grodzisk. Echo Grodziska, 1: 4.
- Boguszewski R., Herudziński T. 2019. Funkcjonowanie współczesnych społeczności lokalnych na przykładzie wsi Czarny Las. Raport z badań. Pracownia Badań Społecznych SGGW w Warszawie. (mps.)
- Fiszczuk-Wiktorowicz J. (red.). 2009. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grodzisk Mazowiecki. IGPiM, Warszawa. (mps.)
- Archiwum Państwowe m. st. Warszawy, Oddz. w Grodzisku Maz. Hipoteka w Grodzisku Maz., sgn. 5 i 79.
- Księgi metrykalne lat 1848-1852. Archiwum Parafii św. Anny w Grodzisku Maz.
- Łazarewicz M. 1975. Mapa glebowo-rolnicza. Wieś Czarny Las. Skala 1:5000. Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, Warszawa.
- Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 9 lipca 1928 r. w przedmiocie ustalenia nazwy miasta Grodziska w powiecie błońskim, województwie warszawskim. Monitor Polski, 1928 r. nr 163, poz. 311.
- Pamiętna Książka Warszawskiej Gubernii na 1874 god. 1874. Warszawa.
- Panak J. 2008. Figurka ukryta wśród drzew. Bogoria, 175: 24.
- Rozporządzenie Wojewody Warszawskiego z dn. 20 października 1933 r. o podziale obszaru gmin wiejskich Województwa warszawskiego, obejmujących dwie lub więcej miejscowości, na gromady. Warszawski Dziennik Wojewódzki, 1933 r., nr 14, poz. 136.

Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej opracowany na podstawie wyników Pierwszego Powszechnego Spisu Ludności z dn. 30 września 1921 r. i innych źródeł urzędowych. T. 1: m.st. Warszawa, Województwo warszawskie. 1925. GUS, Warszawa.

Spisok Nasielionnych Punktow Warszawskoj Gubernii. 1912. Warszawa.

Statystyczna charakterystyka miejscowości w gromadach. Powiat Grodzisk Mazowiecki, województwo warszawskie. 1971. GUS. Biuro Spisów, Warszawa.

Sulimierski F., Chlebowski B., Walewski W. 1885. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t. VI. Nakładem F. Sulimierskiego i W. Walewskiego, Warszawa.

Szalewicz H. 1985. Szczegółowa mapa geologiczna Polski. Arkusz 558 – Grodzisk Mazowiecki. Skala 1 : 50 000. Państwowy Instytut Geologiczny. Warszawa.

Uchwała Nr IV-10/59 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie z dnia 18 września 1959 r. w sprawie zniesienia i utworzenia niektórych gromad. Dziennik Urzędowy WRN w Warszawie, 1959 r., nr 12, poz. 438 i 439.

Ustawa z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim. Dziennik Ustaw, 2009 r., nr 52, poz. 420.

Strony internetowe

<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica> (ostatni dostęp: 05.01.2019 r.)

<https://karatenikobushi.pl> (ostatni dostęp: 30.09.2019 r.)

<https://wiedza3g.pl/o-nas/kim-jestesmy.html> (ostatni dostęp: 30.09.2019 r.)

<https://www.facebook.com/lauraguidifasion> (ostatni dostęp: 30.09.2019 r.)

<https://www.mojekgw.pl> (ostatni dostęp: 30.07.2019 r.)

<https://www.obiektywna.pl/Grodzisk-Mazowiecki> (ostatni dostęp: 30.07.2019 r.)

